

Pátý svazek kritického vydání Spisů Stanislava K. Neumanna zahrnuje autorovy stati, polemiky, referáty, glosy a poznámky z let 1908–1911. Do jeho čela zařazujeme knižní celek Předě dveřmi Pantheonu vydaný v roce 1911, i když jednotlivé kapitoly otiskoval Neumann v různých časopisech již od roku 1907. Pokud jde o ostatní články, které vyšly v časovém rozmezí našeho svazku, nepojali jsme do něho ty, které byly z různých důvodů začleněny už do předcházejícího svazku našich Spisů. Jsou to stati *Syndikalism a Socialism* z roku 1908, zařazené tam jako součást knižního celku *Socialism a svoboda*, a články *Jossot jako člověk* a *Jossot jako bojovník* z počátku ledna 1908, protože oba bezprostředně navazují na článek *Jossot jako umělec* z prosince 1907. Vyloučili jsme rovněž nepodepsanou stať *Svobodná žena* ze *Záduhy* 1, 6. února 1909 (č. 23, str. 1–3), neboť je jen zkráceným přetiskem stati *Mateřství a osvobození ženy* z *Pozoru* 14, 27. listopadu 1907 (č. 231, str. 1–2), obsažené také ve *Statích a projevech II.* Mimo vlastní text necháváme také Neumannovu poznámku pod čarou, kterou autor připojil k svému překladu článku Henri Dagona *L'Emancipatrice*, *Záduha* 1, 31. října 1908 (č. 9, str. 2–3), o pařížském výrobním družstvu tiskařských dělníků. Autor srovnává toto družstvo s podobnými podniky v jiných zemích a v této souvislosti píše proti „praktickému reálnému smyslu německému a anglickému“. Neumann k tomu dodává: „A hrabivému, panovačnému a pokryteckému. Nezapomínejme toho! Anglické ‚svobody‘ jsou uspávacím prostředkem; anglická neřest jest nejhnusnější ze všech, protože nejlépe utajena a nejlépe maskována. Německý smysl pro praktické je pramenem despotie a násilí v Evropě, věčnou výhružkou pro mír a pokrok. *Protestantský duch není duch vzpoury a lásky ke svobodě, není duch posvěcený idealismem; chamtivost, omezenost, pokrytectví a násilnictví jsou příznaky protestantské povahy spíše než cokoli jiného. Protestantství nepozdvihlo se proti katolictví z lásky ke svobodě, nýbrž z hašteřivosti a duševní omezenosti a především z nenávisi ke všemu krásnému a silnému, k ‚nemravnosti‘, která vítězila nad křesťanskou pověrou!... Proč to podotýkám? Protože co chvíli posílá někdo český národ do učení hned do Německa, hned do Anglie, a národ náš toto učení se u protestantů vždycky těžce zaplatí. Učí nás smyslu pro praktické, reálné a pozitivní a ubíjejí přitom a zesměšňují všechny ušlechtilější a radostnější pohnutky a touhy. Mají ovšem plná ústa morálky — to je nejcharakternější zevnější znamení protestantů —, ale jejich morálka, toť morálka racionálního chovu prasat, ale nikoli morálka pro lidi, kteří se mají stát krásnými, silnými a zdravými. Chceme-li se učit v cizině, učme se v Rusku, učme se u severských národů, učme se však především u národa francouzského, který provedl rozlučku, který pro-*

jevil tolik dobré vůle očistit socialism od germánské ‚vědy‘ a germánského násilnictví, který dává stále světu nejkrásnější duchy a nejkrásnější příklady.“

Do tohoto svazku jsme také nepojali knihu fejetonů *Politická epizoda* z roku 1911 (její jednotlivé části vycházely od ledna do března toho roku v Lidových novinách), protože ji básník sám zařadil jako celek v roce 1931 do svých Vzpomínek.

Těžištěm Neumannovy publicistické tvorby v letech 1908–1909 jsou jeho příspěvky jednak v moravských listech Moravskoslezská revue a Pozor, kam se uchýlil po odchodu z Moravského kraje koncem roku 1907, jednak příspěvky v časopisech s doznívajícími anarchistickými tendencemi, jako byla Komuna a Zádruha, na jejímž prvním ročníku spolupracoval i redakčně. Do roku 1908 spadá také počátek Neumannovy spolupráce s Lumírem a otištění prvního publicistického příspěvku v Lidových novinách. Spolupráce s Lidovými novinami se zintenzivňuje v r. 1909, až pak v letech 1910–1911 v nich básník vyplňuje pravidelně fejetonovou rubriku a tiskne téměř výhradně v tomto listě, kromě několika článků v Moravskoslezské revui, Českém bibliofilu a jediného příspěvku v Zádruze.

Do svazku zařazujeme příspěvky podepsané jménem nebo šifrou (N., Nn., S. K. N., — n.). Dokladem Neumannova autorství u článků podepsaných Apostata a Petr Skála je svědectví básníkovo nebo svědectví jeho přátel a pamětníků, případně je lze bezpečně určit ze samotného obsahu, úvodních poznámek a odkazů, jak je tomu u několika nepodepsaných článků.

Svazek je uspořádán týmž způsobem, jak je uvedeno ve 2. svazku Spisů St. K. Neumanna (první svazek Statí a projevů) na str. 610.

Rukopisy statí otištěných v našem svazku neexistují. Knižně vyšel za autorova života jen výbor z publicistické tvorby těchto let v knize Předě dveřmi Panteonu.

Při přípravě textu jsme se řídili zásadami uvedenými v 1. svazku Spisů Stanislava K. Neumanna (Báseň I) na str. 299.

V otázkách nevyjasněného přepisu japonských názvů (jmen i termínů) rozhodli jsme se ponechat autorovo znění, zejména z toho důvodu, že tento dobově podmíněný způsob přepisu reflektuje širší otázky pojetí některých faktů a porozumění těmto faktům. Z hlediska dnešního stavu naší japonologie může mít odorník výhrady i k některým básníkovým věcným výkladům, neboť Neumann, který se v té době intenzivně zajímal nejen o japonské umění, ale vůbec o celou oblast japonského životního stylu, čerpal pro své stati údaje bez pečlivějšího výběru a ověření z publikací, které se mu dostaly do rukou většinou náhodně. Odkazujeme proto čtenáře na moderní japonologickou literaturu, např. na dílo Vlasty Hilské, Dějiny a kultura japonského lidu, NČSAV, Praha 1953.

Úpravy textu byly provedeny na těchto stránkách:

68: chápou velmi málo knihy m. ...z knihy;

- 81: *pramen* tryská m. ...*plamen*....;
- 133: to co... dává *tendenci* v uměleckém díle vyniknout m. ...*tendence*...;
- 160: musí býti slepí a *hluší* m. ...*hlušší*;
- 161: neučiní z *noviny* úrodného pole m.z *roviny*...;
- 171: zaslání ...*dopisnic jednotlivcům* a redakcím m. ... *jednotlivců*;
- 173: odepřel F. X. Svoboda m. odepřel, F. X. Svoboda;
- 188: veřejný *rozpor* m. ... *rozbor*;
- 213: chce-li se žít *poctivě* m. ...*pachtivě*;
- 225: obratná *kompilace* m. ...*komplikace*;
- 239: každou *cestu* do těchto míst m. každou do těchto míst;
- 284: *potlačíte* v sobě straníka m. *potlačte*;
- 297: nabyly zcela jiného *rázu* než m. ... jiného než:
- 304: do začátku osmnáctého *století* nedá se říci m.osmnáctého nedá se říci;
- 306: vyhovují vážným moderním *snahám* m. ...vážným moderním;
- 344: *Přizpůsobuje-li* staré formy m. *Přizpůsobíme-li*;
- 345: Válka ...*bývala* zaměstnáním m. ... *bývalo* zaměstnáním;
- 440: *Přisuzujete si* m. *Přisuzujte si*.

M. Ch.

Následující komentář byl v podstatě uspořádán podle týchž zásad jako u svazku *Stati a projevy I. Informace o člancích*, na které se v textu poukazuje, uvádíme vždy kromě případů, kdy dotyčný časopis není přístupný. Informace o osobách uvádíme jen při prvním nárazce na jejich jméno. Dále je možno orientovat se podle rejstříku. Pokud odkazujeme na *Básně I*, *Básně II* a *Stati a projevy I a II*, jde o naše vydání v *Knihovně klasiků*. Užíváme zkratk B pro básně a Sp pro *Stati a projevy*. Odkazy na články v tomto svazku jsou uváděny jen stránkou.

PŘEDE DVEŘMI PANTEONU

Str. 7 *Přede dveřmi Panteonu*. Tato knížka úvah o otázkách správného chápání umění a vztahu umělce a společnosti vyšla v Moravské Ostravě v r. 1911 nákladem Družstva Moravskoslezské revue jako 13. svazek *Knihovny Moravskoslezské revue* a jako druhý svazek *Sebraných úvah a útoků St. K. Neumanna*; byla vytištěna u Birguse a Riedla v Přívoze. Měla 94 strany, z nichž poslední tři nebyly číslované, běžný formát, s šedou obálkou bez textu, cena neuvedena. Na titulní (třetí) straně nahoře byl údaj o edici (*Knihovna Moravskoslezské revue*, sv. 13), pod ním jméno autora a titul knihy s vročením 1906 až 1909; dole uvedeno místo a rok vydání, nakladatel a tiskárna. Titulní

list byl vyzdoben vinětou a celý text uzavřen rámcem. Čtvrtá strana nesla oznámení o vyhrazení veškerých práv a další, pátá, tento text: „Tato kniha tvoří druhý svazek autorových Sebraných úvah a útoků. První vyšel r. 1909 s názvem Socialism a svoboda a jest rozebrán. Statě uveřejněné v této knize jsou většinou fejetony z časopisů Lidové noviny, Moravský kraj, Moravskoslezská revue, Pozor a Zádruha z let 1906 až 1909.“ Na konci knihy za obsahem bylo na nečíslované straně 93 toto sdělení: „Moravskoslezská revue, časopis věnovaný kulturním a veřejným otázkám Moravy a Slezska. — Vychází v Moravské Ostravě měsíčně. — Celoroční předplatné 10 korun.“ Na nečíslované straně 94 je uveden seznam publikací, které vyšly v Knihovně Moravskoslezské revue.

Do knihy Předě dveřmi Panteonu zařadil Neumann své zásadnější stati o umění a o vztahu společnosti a umělců. Byly psány v době, kdy Neumannův pobyt na moravském venkově přestal v sobě nést stopy společenského vzdoru a pro veřejnost nepochopitelného nebo pikantního dobrodružství. Neumann se usazuje trvale v Bílovicích a uprostřed přírody a života venkovských lidí buduje vědomě svou existenci. Tehdy se z anarchistické ideologie, kterou jsou poznamenány Neumannovy názory předchozích let, vytrácejí zřetele politické, anarchistické hnutí se u nás organizačně rozpadá. Zůstávají jen zřetele etické — touha po plném, zdravém, přirozeném životě bez předsudků, zpátečnictví a puritánství. K takovému životu velkou měrou přispívá i umění správně chápané. Neumannovi je umění součástí života; chce, aby se stalo součástí života a životní potřebou všech. Hlouběji se zabývá výtvarným uměním, grafikou, exlibris i uměním literárním a bibliofilii. Není to ovšem zdaleka dekadentní uzavírání se do světa umění před životem, základní tendencí knihy je právě zápas o správný vztah umělce k životu ve všech jeho formách a projevech, o správný vztah umělce k lidem, a tento problém si Neumann klade jako otázku morálky lidské i umělecké. Knížka Předě dveřmi Panteonu tvoří tak první předzvěst vystoupení předválečné moderny, jejíž názory Neumann plně vyslovil v následující knize Ať žije život!

Knížní soubor těchto statí zařazujeme do svazku Stati a projevy III v pořadí, které mu dal autor, bez ohledu na data časopiseckých otisků; ta uvádíme u jednotlivých statí v poznámkovém aparátu. Z knižního znění vychází naše vydání i po stránce textové. Neumann v něm oproti časopiseckému jednak některé stati podstatně zkrátil, jednak provedl místy drobné stylistické a jazykové změny, které však nikterak nemění celkový smysl. Časopisecké znění registrujeme jen tehdy, jde-li o změny obsahové.

Str. 9 *O českosti*. Pozor 14, č. 217 (7. listopadu 1907), str. 1–2 (*P*), s názvem *Českost*. — Str. 10, ř. 11: Pro svou osobu... charakterů] Pro svou osobu pochybuji o tom, že sebemezinárodnější ráz lidských styků dovedl by nikoli jen změnit, ale i setřít odlišnost národních charakterů. *P*; str. 11, ř. 35: kapitoly — —] kapitoly. Napsal jsem těchto ně-

kolik řádek, ač jsem měl zcela jiný úmysl. Chtěl jsem upozornit na nový ročník časopisu Lumír, jenž setřásnuv se sebe Hladíkovo redaktování, jako by byl setřásl česky natřený kosmopolitism a s p. Viktorem Dykem stal se časopisem opravdu českým, nejčestějším z našich revuí. Myslím, že další čísla potvrdí můj názor. P.

Str. 12 *O módě, úspěchu a nedočkavosti*. Moravský kraj 12, č. 98 (10. září 1907), str. 2–3 (MK). Podepsáno *Sigma*. — Str. 14, ř. 6: Kolik fiktivních géniů] Kolik Fučíků a Frabšů MK. — *Garšin* — Vsevolod Michajlovič G. (1855–1888), velmi populární ruský spisovatel 19. stol. Jeho povídky byly typické pro dobu svého vzniku, zobrazoval rozháranost a nihilismus ruské inteligence a revoluční náladu za vlády absolutismu. V devadesátých letech vyšla řada jeho povídek česky v překladu Viléma Mrštíka; *Andrejev* — Leonid Nikolajevič A. (1871–1919), ruský prozaik a dramatik. Svými prózami z počátečního období své tvorby, nesenými sociálním soucitem, se hlásil ke kruhu spisovatelů kolem Maxima Gorkého. Protesty proti sociálním zlům, válce a teroru byly v jeho díle později převáženy nevírou v člověka a strachem z ničivých pudů v jeho bytosti, jejichž projev spatřoval i v revoluci. U nás byl oblíben a často překládán. V českém překladu vyšel poprvé jeho *Červený smích* (1904) jako 6. svazek edice Knihy dobrých autorů, kterou vydávala Kamila Neumannová; str. 13: *Dykův Konec Hackenschmidův* — Konec Hackenschmidův vyšel jako závěrečná část zamýšleného románového cyklu Akta působnosti Čertova kopyta r. 1904. O románu se v době jeho vydání vedly četné diskuse na stránkách literárních a realistických listů, psal o něm Šalda, Masaryk aj., většinou v záporném smyslu.

Str. 15 *O mravnosti a umění*. Pozor 14, č. 228 (23. listopadu 1907), str. 1–2, s názvem *Mravnost, umění atd.* Podepsáno N. — románu *paní Rachildové* — vl. jménem Margueritte Vallette (1862–1953), francouzská spisovatelka symbolisticko-dekadentních románů s náměty hlavně erotickými. Věž lásky vyšla česky v nakladatelství Aloise Laudy v překladu Arnošta Procházky r. 1907.

Str. 20 *O pornografii*. Zádruha 1, č. 3, (19. září 1908), str. 2–3, s názvem *Pornografie*. Podepsáno N. — v *Zádruze* — srv. nepodepsanou lokálku *Obrazovanije* (Vzdělání), umělecko-vědecká revue ruské sociální demokracie, Zádruha 1, č. 2, (12. září 1908), str. 7, kde se píše: „Pod tímto názvem vyšlo právě číslo tohoto měsíčníku, jenž měl hájiti zásady vědeckého socialismu a náhodou byl zabaven pro pornografii. Věc má se takto: v beletristické části této revue byly uveřejněny tři povídky s hypersexuelními předměty a ultrapornografickým vylíčením. Z toho důvodu spolupracovník časopisu Řeč (Mluva) uveřejnil kritickou stať o sociální demokracii a pornografii, v níž vytýkal redakci *Obrazovanije* znesvěcování socialismu. Že tyto výtky byly

oprávněny, nejlépe nasvědčuje tomu ta okolnost, že většina spolupracovníků ihned vystoupila z redakce tohoto časopisu. Avšak zbylí „mohykáni“ nepokládali ještě všechno za ztraceno a prohlásili, že revue byla zabavena z důvodů politických a následkem denunziace spolupracovníka Řeči. Avšak tento celou věc vyšetřil a vyšlo najevo, že *Obrazovanije* bylo zabaveno ne pro politický přečin, nýbrž pro pornografii. Poznámky jsou zbytečné. Možno očekávat, že snad jednou *Obrazovanije* podá nám „vědeckou teorii“ homosexualismu.“; *ze zkušeností, jež učinili pp. F. V. Krejčí a Ant. Macek* — F. V. Krejčí spoluredigoval *Právo lidu*, Ant. Macek byl redaktorem sociálně demokratického časopisu *Rudé květy*. Neumann často poukazoval na skutečnost, jak těmto redaktorům pracovníci strany znesnadňují práci svým puritánstvím. Srv. glosu Ti, kdož se ještě zajímají... *Moravský kraj* 12, č. 12 (29. ledna 1907), str. 3, Sp II, str. 552; str. 21: *dílo Féliciena Ropse* — F. R. (1833—1898), flámský kreslíř a rytec, věnoval se hlavně leptu. Námětem mu bylo nejčastěji ženské tělo, kreslené mistrně, ale frivolně. Svými díly, často lascivními a určenými úzkému kruhu přátel, kritizoval zároveň mravy současné společnosti. Jeho dílo inspirovalo Neumanna k napsání druhého ze sonetů *Sexu, La dame au cochon*, v *Satanově slávě mezi námi*, B I, str. 173. Srv. též přílohu k B I, *Dáma s prasetem*; str. 22: *spisky Durdíkovy o Sumatře* — Pavel D. (1863—1903) žil v l. 1877—1883 na Sumatře, kam doprovázel jako lékař holandskou válečnou výpravu proti říši Ačinské. Etnografickou sbírku z ostrova věnoval Náprstkovu muzeu a jako výklad k ní uveřejnil ve *Světozoru* r. 1886 studii *Bájesloví a obřadnictví u Njasovců* a v *Lumíru* r. 1884 studii *O domácím životě Njasovců*. R. 1893 vydal knižně spis *Pět let na Sumatře*, r. 1894 spis *Příroda a zvířata na Sumatře* a r. 1897 knihu *U lidožroutů*. Neumann má patrně na mysli D. publikace *Láska v trópech* a u nás (1902) a *Manželství v trópech* a u nás (1902).

Str. 25 *O dvou knihách Macharových*. *Moravský kraj* 12, č. 21 (21. února 1907), str. 1—2 (*MK*), s názvem *Vraťme si Hélie!*. Nepodepsáno. — Časopisecká stať je uvedena Macharovými verši z básně *Jed z Judey* ve sbírce *V záři helénského slunce*: „Hélie, králi, jak život krásný! Jak činuplný, rušný, bouřný život!“ První odstavec, uvedený v závorce, v *MK* chybí. Str. 26, ř. 8: Je to jediný bůh, který nezplodí již kněžské kasty] Je to jediný bůh, o němž víme, kým jest, kterého vidíme v jeho slávě a pociťujeme radostně celou svou bytostí. Jediný bůh, který nezplodí již kněžské kasty *MK*. — *Macharův Řím* — pamfletická kniha úvah o Římu antickém, křesťanském a moderním vyšla v. 1907; „antické“ sbírky — jde o Macharovy sbírky *V záři helénského slunce* a *Jed z Judey*. Obě vyšly r. 1906; *Postavil jsem se... proti kultu Machara pamfletáře* — po vydání knihy *Řím* (1907) polemizoval Neumann několikrát s Macharem v článcích *Peníze*, *Moravskoslezská revue* 4, č. 3 (prosinec 1907), str. 115—116, Sp II, str. 477, *Papírová kultura*, *Pozor* 14, č. 203 (19. října 1907), str. 1, Sp II, str. 528, a v básni *Polemika*

z *Knihy lesů, vod a strání*, Lumír 36, č. 5 (19. února 1908), str. 213, s názvem *Nepůjdu do Říma*, B II, str. 173. Srv. též stať *O antice*, zde na str. 29; str. 27: *pana prof. Vodáka z Času* — Jindřich V. (1867–1940) byl v té době literárním a divadelním kritikem Času. Neumann zde patrně naráží na jeho kritickou stať *Dva básníci*, Čas 21, č. 27 (27. ledna 1907), str. 3–4, č. 34 (3. února 1907), str. 1–3 a č. 41 (10. února 1907), str. 2–3. V první části stati se Vodák zabývá rozborem Sovovy *Lyriky lásky a života*, v dalších sbírkou *Macharovou V záři helénského slunce*; tuto sbírku považuje Vodák za veliký slib českého básnictví myšlenkově i formálně. Píše, že Machar v ní objevil a vzkřísil antiku ve vztahu k současnému životu. Zobrazování starověku není pro Machara útěkem ze života, ale touhou po plném a krásném lidském životě. Zároveň v ní Machar vytvořil nejlepší a nejčestější styl, jaký máme. Neumann s Vodákovými názory a uměleckými kritérii velmi často nesouhlasil.

Str 29 *O antice*. Pozor 15, č. 58 (24. března 1908), str. 1 (P), s názvem *Ještě k diskusi o antice*. Podepsáno *Nn.* — Str. 29, ř. 22: *Tož zde máme...Macharův Řím.*] *Tož tady opět jeden český básník (nedoceněný, nepochopený, a přece hotová silná individualita mezi mladými a jeden z nejčestějších, což uznal svého času sám prof. Voborník v Nár. listech) hledí na antiku, řekněme, po macharovsku; ale pesimism jemu vrozený vede ho blíže k pravdě, jež v próze dala by se asi takto rozvésti: P. — Kramerius — „krejcarové lidové a pokrokové noviny“ vycházely každou třetí neděli v měsíci od října 1903 do září 1906 (ovšem nepravidelně a s velkými přestávkami) v Rokycanech v redakci Karla Horkého. Byly hlavně antikatoického zaměření. Tiskly básně a články Mahenovy, Macharovy, Křikavovy, Opolského, Vyskočilovy aj.; báseň *F. Gellnera* — vyšla v r. 2, č. 8–9 (22. září 1906), str. 89–90, knižně pak r. 1926 ve Spisech Frant. Gellnera, které uspořádal Miloslav Hýsek, v nakladatelství F. Borového; *Macharův Řím* — viz vysv. ke str. 25; str. 30: *apoštola z Jasně Poljany* — jde o Lva Nikolajeviče Tolstého, s nímž Neumann často polemizoval o jeho názorech na společnost a úlohu jednotlivce v ní. Srv. stati *Rusofilští reakcionáři*, *Nový kult* 5, č. 8 (1. května 1902), str. 59–60, *Sp I*, str. 399, *Plechanov a Tolstoj*, *Práce* 1, zvl. vydání (1. května 1905), str. 4–5, *Sp II*, str. 62, *Socialism a anarchism*, *Moravský kraj* 12, č. 41 (13. dubna 1907), str. 1–2, *Sp II*, str. 72, *Anarchism „etický“?*, *Anarchistická revue* 1, č. 2 (srpen 1905), str. 27–30, *Sp. II*, str. 179, a glosy *Londýnské nakladatelství...*, *Moravský kraj* 11, č. 135 (29. listopadu 1906), str. 3, *Sp II*, str. 390, a *Lev Tolstoj promluvil...*, *Moravský kraj* 12, č. 60 (4. června 1907), str. 3, *Sp II*, str. 581; str. 32: „*antické*“ *sbírky* — viz vysv. ke str. 25.*

Str. 33 *O sociálním optimismu a pesimismu*. I. Pozor 15, č. 47 (7. března 1908), str. 1–2, s názvem *Sociální pesimism*. Podepsáno *Nn.* II. Mo-

ravskoslezská revue, 4, č. 7 (duben 1908), str. 276–277 (*MSR*), s názvem *Sociální optimism*. Podepsáno *S.K.N.* — Str. 39: v *MSR* na závěr článku navíc tato věta: Krátce: sociální pesimism pramení z choroby nebo z hlupoty, sociální optimism však jest výsledkem zdravé vitality kulturního člověka. — *apologii Pisemského* — Alexej Feofilaktovič P. (1820–1881), v 60. letech velmi populární ruský realistický spisovatel, autor četných románů a novel. Nenáležel k žádnému literárnímu kroužku, nová literární hnutí mu byla cizí a pro své polemické stanovisko k nim se stal předmětem útoku v časopise *Jiskra*. Roztrpčen se rozešel s petrohradským prostředím a vydal román *Rozbouřené moře*, jež kritika prohlásila za hrubě tendenční a polemický. Pozdější úpadek talentu Pisemského se vysvětluje neschopností vyrovnat se se složitými společenskými problémy v době poreformní. *Rozbouřené moře* vyšlo česky v Ruské knihovně v překladu Viléma Mrštíka. Mrštík souběžně s překládáním ruských autorů psal i studie o ruské literatuře, z nichž knižně vydal brožuru *A. F. Pisemskij*; vyšla r. 1908; *ve Světové knihovně* — vycházela nákladem Ottovým od r. 1897 do r. 1932. Vyšlo v ní 2000 svazků poezie, beletrie a děl naučných; *předmluva ke Karolinské epopeji* — kniha vyšla r. 1896 a v její předmluvě vykládá Zeyer své názory o podstatě epiky.

Str 40 *O Roseggerovi*. Lidové noviny 17, č. 225 (17. srpna 1909), str. 1–2 (*LN*), s názvem *Rosegger*. — Str. 42, ř. 9: agitovalo se pro protestantství...] agitovalo se pro protestantství. Odporovati zlému! Netrpěti křivdy! *LN*; str. 43, ř. 26: křesťanství: odporovati zlému! Netrpěti křivdy! Rosegger] křesťanství. Rosegger *LN*. — *Peter Rosegger* (1843 až 1918) rakouský spisovatel a samostatný náboženský myslitel, autor moralizujících románů, psaných v duchu lidových vyprávění, hluboce věřící katolík, obracející se však pro výklad evangelia k protestantismu. V r. 1905 probíhala velká polemika mj. také o Roseggerově knize *Moje království nebeské* (vyšla r. 1905 u Jana Laichtra), kterou Josef Laichter stavěl do protikladu k „eminentním projevům chorobného umění“, jakým byla podle jeho názoru díla Oscara Wilda. V *Mém království nebeském* Laichter spatřoval projev „silně cítěné potřeby opravdového, a tudíž i vyššího života“. Srv. *Naše doba* 13, č. 1 (20. října 1905), str. 65. (Roseggerovy názory byly často citovány v realistickém tisku a srovnávány s některými názory Masarykovými.) S Laichtrem polemizoval Arnošt Procházka v článku *Hlasatelé prostřednosti*, *Moderní revue* sv. 17, č. 3 (8. listopadu 1905), str. 55–63, a v článku *Sexuelní problém a moralistní mor*, *Moderní revue* sv. 17, č. 4 (8. prosince 1905), str. 94–98, kde odmítl snahu uplatňovat na literaturu jiná kritéria — ať politická nebo morální — než umělecká a hájil právo na svobodu zobrazování všech oblastí lidské zkušenosti, i oblasti sexuální. Neumann do polemiky zasáhl básní Zelení a černožlutí, *Šibeničky* 2, 1. února 1906 (č. 2, str. 5), B II, str. 350; — *pan Laichter* — Jan L. vydával hojně překlady filosofických děl v edicích *Výbor nej-*

lepších spisů poučných a Otázky a názory; *povídky Petra Roseggera* — V den soudu vyšlo česky r. 1906 v překladu O. Fastrové, Hrstka povídek r. 1908 v překladu K. Pospíšila; str. 41: *pohanu Mommsenovi* — Theodor Mommsen (1817–1903), německý historik. 31. října 1897 otiskl v Neue freie Presse dopis An die Deutschen in Österreich (Němcům v Rakousku), v němž se zabýval otázkou rakouských Němců a přál si, aby se upevnila soudržnost Rakouska a Německa v duchu tendencí pruského militarismu: „Budte tvrdí! Rozum česká lebka nedostane, avšak ranám i ona porozumí.“ Srv. Neumannovy glosy V Neue freie Presse..., Nový kult 1, č. 3 (prosinec 1897), str. 63, Sp I, str. 60, a Jiný génius Husova národa..., Nový kult 1, č. 3 (prosinec 1897), str. 64, Sp I, str. 61; V předposledním čísle Rozhledu — srv. Dr. E. Lederer: Epištola o humanitě, Přehled 7, č. 46 (9. srpna 1909), str. 804 až 805. Článek je vlastně reakcí na oznámení o školském fondu založeném Roseggerem. Lederer píše, že by bylo lépe založit teologickou fakultu budoucnosti. Považuje Roseggerovu filosofii za vrchol německého náboženského citění. Typickým člověkem budoucí společnosti je podle něj Björnson; *pan dr. Lederer* — s Eduardem Ledererem (1859–1914) Neumann polemizoval často už dříve o nejrůznějších literárních a společenských otázkách. Srv. stati Pan Leda..., Anarchistická revue 1, č. 2 (srpen 1905), str. 42–44, Sp II, str. 203, Sumárka s uraženou prostředností, Anarchistická revue 1, č. 3 (říjen 1905), str. 70–71, Sp II, str. 217, a báseň Leda, Šibeničky 2, č. 2 (1. února 1906), str. 6, B II, str. 351; „jed z Judey“ — narážka na Macharovu sbírku, viz vysv. ke str. 25; str. 42: *Prof. Masaryk jal se* — Neumann často polemizoval s Masarykem o náboženských otázkách. Zde naráží na svou stať Hýbe se náboženskou otázkou?, Nový kult 5, č. 7 (1. dubna 1902), str. 49 až 50, Sp I, str. 289; *poslanec Černý protestoval* — srv. podrobně stať Zneužívači antiklerikalismu, Nový kult 7, č. 4 (10. července 1905), str. 91–92, Sp II, str. 123. Josef Černý (1865–1942) byl učitelem a pracovníkem v učitelských organizacích a redaktorem pedagogických časopisů; *Volné myšlenky* — mezinárodní protiklerikální sdružení. Bylo založeno 29. srpna 1880 na mezinárodním kongresu bruselském z podnětu sociologa Cesara de Peare a Charlese Potvina. Kongresu se zúčastnilo mnoho významných filosofů (Herbert Spencer aj.). Stálým sídlem ústředního výboru Volné myšlenky byl Brusel. Sdružení pořádalo pravidelné sjezdy. Neumann se zabýval činností tohoto sdružení, srv. např. články Anarchisté a Volná myšlenka, Práce 1, č. 18 (15. září 1905), str. 1, Sp II, str. 207, a To, co pan Pelant tropí..., Anarchistická revue 1, č. 3 (říjen 1905), str. 67–69, Sp II, str. 214. Ztotožňoval se s jeho cílem, ale polemizoval s jeho českou odbočkou pro formálnost a nedůslednost její činnosti a v neposlední řadě také pro její nepochopení anarchistického hnutí; *Katolická moderna* — literární hnutí 90. let, nazvané tak obdobou k České moderně. Jádro tvořili katoličtí básníci, shromáždění za patronace B. M. Kuldy v almanachu Pod jedním praporem (1895), např. Sigismund Bouška, Xaver Dvořák,

Karel Dostál Lutinov, který založil r. 1896 orgán Katolické moderny Nový život. Viz článek Katolická moderna, zde na str. 77; *Masaryk, jenž se modlí Otčenáš* — na pohřbu Macharovy matky v r. 1902. Při Masarykově odjezdu z pohřbu uspořádali místní klerikálové antisemitskou demonstraci. Srv. Otevřený list J. S. Machara pražskému arcibiskupovi, Čas 16, č. 48 (18. února 1902), str. 1; *svůj teutonský válečný řev* — jde o Roseggerovo svolání z r. 1909 ke sbírce na odnárodnovací německé školy v českém pohraničí, které v českém tisku vyvolalo prudkou reakci. Podobné stanovisko jako Neumann zaujal např. Olbracht v článku Dva milióny, Dělnické listy 20, č. 231 (9. října), str. 132; str. 43: *Ignát z Loyoly* (1491—1556), zakladatel řádu jezuitů, jehož příslušníci skládali slib čistoty a chudoby. Proslul velikou horlivostí v plnění příkazů řádu a v boji proti kacířům; *František z Assisi* (1182—1226), poustevník a žebravý mnich, zakladatel několika řádů.

Str. 45 *O jedné knize smyslné.* Lidové noviny 17, č. 89 (30. března 1909), str. 1—2 (*LN*), s názvem *Smyslná kniha*. — Str. 48, ř. 38: ukazovatelem k východu?] ukazovatelem k východu? Jen letmo jsem naznačil, čím jest mi kniha p. Jiránkova. Nebude doufejme první a poslední. Takové knihy probouzí lásku k životu a těm, kdož ji mají, dovoluje ledacos zažítí dvakrát nebo dvojnásob. *LN*. — Kniha Miloše Jiráňka *Dojmy a potulky* vyšla péčí Volných směrů a nákladem Spolku výtvarných umělců Mánes v Praze v Knihovně Dráhy a cíle, sv. VI. Cena 3,30 K. — *Ve Volných směrech* — Miloš Jiránek (1875—1911), malíř, grafik a spisovatel, impresionista i svým životním stylem, nebyl za svého života doceněn. Od roku 1908 byl redaktorem Volných směrů, o jejichž dobrou úroveň měl nemalé zásluhy, stejně jako o Spolek výtvarných umělců Mánes. (Srv. stať *Výtvarníci jako literáti*, zde na str. 223, a *Poctivé malování*, zde na str. 264). Do Volných směrů psal pravidelně studie a glosy a otiskl tu také několik kapitol z *Dojmů a potulek*; str. 46: *Arcybaševův Sanin* — Michail Petrovič A. (1878—1927), autor populárního románu o morálním a citovém nihilistovi; str. 47: *Pohřbívač mrtvol* — povídka Františka Langra, původně otištěná v *Lumíru* 37, č. 1 (15. října 1908), str. 26—34, byla později zařazena do knihy *Zlatá Venuše* (1910).

Str. 50 *O písničkách ke chvále země.* Lidové noviny 17, č. 106 (17. dubna 1909), str. 1, s názvem *Písničky ke chvále země*. — *výtvarného odboru Klubu přátel umění* — brněnský Klub přátel umění byl založen r. 1899. První schůzka byla 8. prosince 1899 ve škole pro ženská povolání Vesně. O dva dny později byla svolána širší schůze, kde byl zvolen výbor a projednáno otevření první výstavy, na které vystavovali své práce P. Jaroš, J. Köhler, A. Kalvoda, A. Mucha, H. Schweiger, F. L. Šichan, M. Švabinský, J. Úprka a Z. Vorlová. 8. ledna 1900 byl Klub povolen místodržitelstvím a ustavující valná hromada byla 14. ledna. Klub měl tehdy 42 členy a prvním předsedou byl ředitel Vesny Frant.

Mareš. Hlavním oborem činnosti Klubu bylo umění výtvarné. R. 1905 byl utvořen odbor literární a hudební, r. 1906 byl organizačně utvořen odbor výtvarný. Každý odbor měl svůj výbor a kromě toho vysílal své delegáty do výboru centrálního. Neumann pracoval ve výboru odboru literárního (od svého zvolení 7. prosince 1907 do roku 1911) a výtvarného. (Srov. Viktor Dyk—St. K. Neumann—bratři Čapkové, Korespondence z let 1905 — 1918, Praha 1962, str. 28); *vystavuje pan Jícha* — na souborné výstavě Václava Jíchy, který jako učitel působil v Jaroměřicích s Otokarem Březinou, byly vystaveny hlavně zimní motivy z Českomoravské vysočiny a moravského Slovácka.

Str. 53 *O bělohorské mohyle*. Pozor 15, č. 22 (1. února 1908) str. 1—2 (P), s názvem *Bělohorská mohyla*. Podepsáno Nn. — Str. 56, ř. 8: [Návrh sám... meditacím.] Návrh sám nemožno však nazvati zdařilým ani umělecky, ani ideově. Pokud lze souditi dle reprodukováného modelu, jest po stránce umělecké zejména část architektonická nešťastná. Není řešena ani duchaplně, ani majestátně, nemá nutně žádoucího klidu: není ani vkusná, a jsem jist, že na průměrného diváka, který tu padá přece velice na váhu, působila by špatně. P. — *Přirovnání... k „novině“* — narážka na čtrnáctideník *Novinu*, „list duševní kultury české“, který vycházel v 1. 1908—1912 za redakce Machara, Šaldy a Vodáka, později samotného Šaldy. Motem časopisu byl citát z Turgeněva: „*Novinu orati třeba pluhem hluboko zabírajícím.*“ Neumann častěji polemizoval s tímto názorem na českou kulturu, viz např. stať *Zbraně nejpodlejší*, zde na str. 173; str. 55: *revue Styl* — srv. *Styl* 1, č. 1 (nedatováno), str. 4—8. Fotografie a plánky bělohorské mohyly jsou komentovány Zdeňkem Wirthem. O *Stylu* viz stať *O jedné revui*, zde na str. 57.

Str 57 *O jedné revui*. Pozor 15, č. 24 (4. února 1908), str. 1—2 (P), s názvem *Styl*. Podepsáno Nn. — Str. 59, ř. 19: V *P* na závěr stati navíc tento text: V zdánlivě malicherných věcech poznáváme nejlépe svou bídu. Můžeme například očekávati od člověka, který nedovede zacházeti s krásnou knihou, že má smysl pro vkusný příbytek nebo estetiku města? Ať přitom sebevíce horlí pro zachování starobylého rázu a uměleckých památek — nečiní toho z důvodů uměleckých, a snad právě to je důkaz, že nemá vlastního výbojného vkusu, že obhajuje staré, uznávané, a aniž chápe jeho podstaty, že nemá smyslu pro živou vyvíjející se krásu, pro živé umění. / Obdržel jsem nedávno od českého redaktora, spisovatele beletristy, který rád mluví pro kulturní život, dva české spisy k recenzi. Oba vyšly z nakladatelství dobře vypravené, se zřejmou snahou o vkusný zevnějšek; jeden z nich honosil se krásnou obálkou Švabinského. Co jsem však dostal, byly trosky knih, nikoli knihy. Zamazané, rozbité, rozřezané tak, že nůž nebo jiný asi méně vhodný nástroj trhal polovinu okrajů a zajížděl s bláznivou svévolí do textu... Kdybych nebyl v přátelském poměru k zmíněnému redaktoru, byl bych je vrátil. Dejme tomu, že jich sám tak nezhan-

bil, že to učinil někdo jiný: člověk esteticky citlivý by jich aspoň neposlal. / Anebo: Můžeme očekávat přispění od těch, kteří nemají tušení o zásadách, jichž ukázněným aplikováním dojde se stylu, je-li nadání základem? / Českému spisovateli a kritiku, který jest dokonce „modernista“, předložil mladý malířský talent kresbičky dekorativní tendence k posouzení a případnému uveřejnění někde. Viděl jsem drobné práce tohoto mladíka. Bujná, kultivovaná fantazie dospívá na některých k svěžím dekorativním výsledkům; jinde ovšem mladistvá neobratnost činí výsledek trochu studeným. Milý spisovatel a kritik však zavrtěl povážlivě hlavou a pronesl závažné slovo: *hypermoderní*. To člověka zdrtí. Co to jest, probůh, hypermoderní? Smí vůbec někdo, kdo jako kritik umí bezpochyby vážiti slovo, vysloviti tento nesmysl zrozený v lebce zákrejsovsky temné? Po svých zkušenostech rozumím ovšem nesnázím pana kritika. Hledal v kresbách, myšlených jako ornament do knihy nebo něco podobného, nějaký smysl a nenašel ho v nich či domníval se, že ho nemůže pochopit, že zkratka kresbám nerozumí. Ale zasvěcení lidé hledají v podobných dekorativních pracích odjakživa jen duchaplnou hru krásných linií, jež má potěšit oko, nic více. Tato zásada ornamentu je tak stará jako ornament sám; jenže nestačí často mudrujícím dnešním lidem: hledají v ornamentu ještě „myšlenku“, zvláště tehdy, je-li ornament figurální. Jest ovšem možno, že umělec dává se vésti jakousi vedlejší představou, aby snáze ovládl svou fantazii, ale nám přísluší jen jediné: dáti se okouzlit liniemi a jen těmi. Milý kritik hledaje smysl stromů nepovšiml si lesa. To vysvětluje jeho podiv, ale neomlouvá slova „hypermodernost“, protože moderní jest ledacos a hypermoderní jest následovně v nejlepším případě tak široký pojem, že nemá vůbec obsahu. Jsem ostatně přesvědčen, že by se mu vedlo stejně i s mnoha starými a prastarými dekorativními stylizacemi, leda snad že by neodvážil se pronésti tak rychlého úsudku... / Po takových zkušenostech usoudíme nutně, že chybí u nás pravá úcta k umělecké kráse a i znalost jejích nejvšeobecnějších podmínek. Proto také považuji Styl za důležitější u nás časopis, než jsou samotné Volné směry. Krásné budovy a ulice, krásný nábytek, krásné předměty potřeby působí snadněji na vkus než olejomalby, jichž originálů většina vůbec ještě k tomu nespatri, a na nich možno také nejlépe demonstrovat pravdy, jež musí býti pochopeny a uznány u nás, má-li náš národ obnoviti a prohloubiti živý vztah k umění — zejména výtvarnému. — *novou revui Styl* — měsíčník pro architekturu, umělecké řemeslo a úpravu měst vycházel od r. 1908 do r. 1913 za redakce Zdeňka Wirtha, později T. Novotného; *Peter Altenberg* (1859–1919), vl. jm. Richard Engländer, rakouský impresionistický spisovatel. Byl v Čechách hojně napodobován. Název jeho knihy *Wie ich es sehe*, 1895, (Jak já to vidím, česky 1909) se stal heslem literárního impresionismu; *The Studio* — anglický umělecký měsíčník, založený v r. 1893; *Dekorative Kunst* — čtrnáctideník, založený r. 1903 Petrem Altenbergem; vykládal v něm soustavně své životní a

umělecké názory; *Volné směry* — měsíčník založený r. 1897, orgán Spolku výtvarných umělců Mánes. Neumann se tímto časopisem často zabýval ve svých statích a kritických poznámkách, srv. např. Výtvarníci jako literáti, zde na str. 223, dále Opět jeden ročník Volných směrů, Pozor 14, č. 208 (26. října 1907), str. 1—2, Sp II, str. 440, Volné směry a F. X. Šalda, Moravský kraj 12, č. 90 (20. srpna 1907), str. 2—3, Sp II, str. 520, Tak tedy ještě F. X. Šalda, Moravský kraj 12, č. 103 (21. září 1907), str. 1—2, a č. 104 (24. září 1907), str. 1—2, Sp II, str. 523, aj.; *Dílo* — tento „list věnovaný původní české tvorbě“, hlavně dekorativní, vycházel od r. 1902 za redakce F. X. Jiříka; str. 58: *útok na Mánes a francouzský impresionismus* — útokem na Mánes je patrně míněna nepodepsaná glosa Bělohorská mohyla a XXVI. výstava spolku Mánes, *Dílo* 6, nedatováno (č. 4, str. 113 až 116), kde se mj. píše, že umělci Mánesa jsou nadřazenci, hlásající dryáčnický svá hesla. Na výstavě chybí zlatý hřeb — Švabinský —, zato je tam zastoupena celá řada poniklovaných cvočků — Hudeček, Štursa, Bílek, Jiránek. Útokem na francouzský impresionismus je míněna nepodepsaná glosa Francouzští impresionisté, *Dílo* 5, nedatováno (nečíslováno, str. 215—218). Jde o výstavu v Kinského zahradě, kde byla vystavena díla Gauginova a Cézannova. Autor glosy je považuje za parodii uměleckého díla a píše, že odpor k takovému umění nemůže zmírnit ani propaganda, kterou mu dělaly Volné směry. Hlavní vinu na vystavování takových děl svaluje pisatel na Mánes, který výstavu pořádal. V témž ročníku *Díla* na str. 280—284 ve zprávách uměleckých a literárních píše nepodepsaný autor, že Cézannova díla jsou mazanice a jeho úspěch je záležitostí reklamy a cen. Volné směry odpověděly (viz r. 12, str. 208—209) nepodepsanou glosou Čtenářům svým vřele doporučujeme...

Str. 60 *O umění japonském a západním*. Pozor 14, č. 248 (21. prosince 1907), str. 2—3 (P), s názvem *Všelicos o výtvarném umění*. Podepsáno Nn. — Str. 60, ř. 4: velkoobchodů. Jistý znalec] velkoobchodů. Už si na to tak trochu zvykáme u Machara, že rád a velmi neomylnicky mluví o věcech, kterých nezná a jimž nerozumí: myslíme si, že bude vedle Šaldy, jemuž české dámy činí obdivuhodné komplimenty, velmi divný „oráč“ naší české „noviny“, a přecházíme přes jeho úsudky rychle k rozumnějším věcem. Jistý znalec P; str. 60, ř. 20: A tu shledáme... kratochvíli.] Japonské umění má svou klasickou heian-periodu a barokní genroku-periodu, má své akademiky i revolucionáře, svou válku mezi starými a mladými, své školy, svůj impresionismus — především však jest japonské umění nesmírně důležitou složkou života, která všemi směry života rozšiřuje vkus, krásu a něhu, i když se jedná třeba jen o blud, ceremonii, módu, kratochvíli. P. — *J. S. Machar... o japonském umění* — Od října do prosince 1904 otiskoval Machar v Čase na šest pokračování pod šifrou -by- Několik nečasových a rozházených kapitol o válce. Ve čtvrtém z těchto článků v Čase 18, č. 321

(20. listopadu 1904), str. 2–3, napsal mj.: „Malířství... Ano, byla nám kdysi vnucována záliba pro kakemony a oribony, horovali jsme pro ty mistry s podivnými jmény... dnes jsme již značně vystřízlivěli... Líbila se nám exotičnost, harmonie barev, symbolické napovídání — ale čím jest toto umění bez plastiky a perspektivy proti tomu, co má Evropa?“ Podobně píše Machar o japonské literatuře a odsuzuje ty, kteří dávají japonskému umění právě nyní, v době japonsko-ruské války, přednost před hlubokým uměním ruským, které mnohý literární snob vůbec nezná; str. 61: *Vrás... přivezl* — Enrico Stanco V. (nar. 1860), český cestovatel, narozený v Bulharsku. Japonsko navštívil v r. 1895 a své dojmy napsal ve své knize *Z cest*; str. 62: *dílo Korinovo* — viz stať *Japonské umění I, Malířství*, str. 320; *genroku-perioda* — viz předch. vysv.; str. 63: *Chéret* — Jules Ch. (1836–1932), franc. malíř a kreslíř. Specializoval se na kompozici barevných plakátů. Jeho pastely, litografie, čalouny, dekorativní malby a exlibris se vyznačují jemností kresby a bohatostí koloritu.

Str. 64 *O lenoších a lidech pilných*. Pozor 14, č. 218 (9. listopadu 1907), str. 1, s názvem *Lenoši a pilní lidé*. Podepsáno *N.* — *Nájemník* — revolverový pražský plátek, vydávaný Josefem Bubeníčkem od r. 1898. První dva ročníky vycházely třikrát měsíčně, od třetího ročníku to byl týdeník. První čísla redigoval E. M. Šváb, ostatní V. Trousil; *Mládenec* — „týdeník hájící zájmy svobodných mužů“ vycházel od r. 1907; *Panna* — „časopis hájící zájmy všech dívek a žen“ vycházel od r. 1907.

Str. 67 *O čtenářích*. Pozor 14, č. 238 (7. prosince 1907), str. 1–2 (*P*), s názvem *Překlady*. Podepsáno *Nn.* — Str. 69, ř. 37: národní.] národní. Až po ten výdělek. *P*; str. 70, ř. 7: všechno je brak, — a snad] všechno je brak, a Salónní knihovnu, knihovnu Lumíra a já nevím jaké ještě knihovny, kde dobrá polovina je brak, — otažte se ho. A snad *P*; str. 70: v *P* na závěr článku navíc tento text: Ještě nejlepší stanovisko z těch, jež nám zbývají, jest toto: *umlčovat špatné a hodně upozorňovat na dobré.* /Tuto povinnost k literatuře má především vážnější žurnalistika. A literatura jest příliš důležitý činitel v našem životě, než aby žurnalistika dříve nebo později nebyla donucena tuto svou povinnost splniti. Negativní část této povinnosti jest: *zásadně neuveřejňovat nakladatelských šimlů* a raději nic než „literární rubriku“ z takových šimlů. Každý obchod musí si zaplatit reklamu v části inzertní, jen obchod s literaturou má tuto lacinou privilej, které povšechně zneužívá právě k reklamě pro literární brak. — Časopis, který nakladatelské šimly uveřejňuje, dosvědčuje sám na sebe, že nemá k literatuře úcty. Proto raději nic. Neboť časem vynutí si okolnosti zájem o literaturu u všech slušnějších listů. Nejedná se o to, aby literární rubrika žurnálů byla vyplňována světobornými kritikami: ale každý časopis najde vážného člověka s literaturou žijícího, který dovede povědět několik slov o pěkných a poučných stránkách dobré knihy. A o víc se nejedná. To je pozitivní část

zmíněné povinnosti a myslím, že nepřijde draho. / Opakuji: Umlčovat špatné a hodně upozorňovat na dobré! / Dal jsem těmto řádkům titul Překlady, protože jsem chtěl hodně upozornit na dobré překlady dobrých věcí, na to, že pražská překladová sbírka *Knihy dobrých autorů* dovrší tento měsíc třetí ročník a dovrší ho zdárně. / Obdivuji se, jak šťastně zahrála si náhoda při tomto podniku s lidmi a věcmi, neboť neměli jsme sbírky tak odvážně podniknuté a prováděné. S pravidelností skoro zoufalou měsíc co měsíc přijde svazek ve vkusné obálce Bendově a vždycky je to znamenitý nebo aspoň vynikající autor a výborná věc od něho v dobrém překladu. / Pouhý přehled autorů poskytuje jakousi duševní radost! Francouzi: *P. Adam, H. de Balzac, M. Barrès, A. France, R. de Gourmont, V. de l'Isle Adam, O. Mirbeau, G. Palante, Rachildová, de Stendhal, J. de Tinan, E. Verhaeren.* / Rusové: *L. Andrejev, Ž. N. Gippius.* / Rusíni: *V. Stefanyk.* / Poláci: *St. Przybyszewski, W. S. Reymont, W. Sieroszewski.* / Holanďané: *F. van Eeden.* / Němci: *F. Nietzsche.* / Angličani: *A. Macheu, W. Pater, O. Wilde.* / Noři: *K. Hamsun, G. Finne.* / Vlaši: *G. d'Annunzio, A. Beltramelli, A. Butti.* / Z těchto autorů nejméně 15 objevuje se v češtině poprvé ve větším samostatném svazku; někteří vůbec poprvé, a jsou to jména jako Adam, Rachildová, Verhaeren, W. Pater, A. Beltramelli, že se divíme, že teprve před tak krátkým časem dostala se do naší literatury. / Nuže, není to odvaha, vydávat u nás pravidelně, vkusně a lacino neznámé autory, z nichž každý znamená nový svět a bezohledné umění a bezohlednou myšlenku? Zdá se ostatně, že zdar, jenž provází tento výbor, jeví se i v tom, že sám ohled ke čtenářům působí tu dobře, dodávaje této sbírce rozmanitosti a chráně ji před jednostranností. / Když dostanu koncem měsíce jeden takový svazek, podívám se, věda již, co dostávám, nejprve na zadní stranu obálky, co dostanu příště. Je tam vždycky takový krásný slib, jenž vím, že bude splněn. Tenhle rok to byl Pater, Finne, Rachildová, Beltramelli, Gippius, Batti, jména skoro vesměs nová pro českého čtenáře. A pak jeden Balzac zvláště podivuhodný a jeden Gourmont, můj miláček. Jen teatrální d'Annunzio mohl odpadnout, je to vcelku velmi protivný pán. Což na tom však: jeden ze 12 svazků... / Obálkové kresby jsou teď pravidelně od J. Bendy, který je strážlivý, ale vkusný stylista. Vnitřní úprava mohla by být zdokonalena (zejména typografické iniciály kreslené); nemáme u nás mnoho bibliofilů, neškodilo by však pomalu je vychovávat. Knihy dobrých autorů mohly by k tomu přispěti, neboť nemusí se plýtvat penězi, aby zevnějšek knihy byl vzorný. Jiné písmo (něco podobného aspoň jako má Lumír nebo Moravskoslezská revue) bylo by ovšem nutné. / Tak tedy končím tuto kapitolu, která začala o věcech ošklivých a skončila o věcech krásných. / Myslím na chudáka čtenáře, který maří čas nad ohavnými romány z některé oficiální velkotovárny a neví snad ani o této sbírce literárního pokladu... Ale kdyby i věděl! Zda dovedl by čísti tyto knihy? / Myslím si zcela tiše: Pane, děkuji tobě, že nejsem jako tento publikán... Ale což jestli sám nepochopil jsem ještě pra-

vého jejich smyslu, nepostihl pravé jich vůně? Vždyť Goethe k tomu potřeboval 80 let, aby dovedl čísti! / V každém případě však: Čísti, toť přece jen krásný svátek, a nikoli — laciné řemeslo — — — *Marlittky a Carlénové* — Marlitt, pseudonym německé spisovatelky Eugenie Johnové (1825—1887), Emilie Flygare-Carlén (1807—1892), švédská spisovatelka; autorky konvenčních románů; str. 68: *Goethe pravil* — srv. J. P. Eckermann: *Rozhovory s Goethem*, Praha 1955, str. 557; str. 69: *šumavské romány* — míněna díla Karla Klostermanna; *mlynářské humoresky* — cyklus Karla Tůmy Z českých mlýnů; *kancelářské povídky* — práce Ignáta Herrmanna; str. 70: *Otto* — Jan O. (1841—1916) zahájil svou nakladatelskou činnost r. 1871; *Ruská knihovna* — vycházela v 1. 1888—1929 z podnětu Durdíkova, Masarykova a Mrštíkova; *Anglická knihovna* — vycházela v 1. 1898—1913; *Slovníky* — Ottův Slovník naučný vycházel na popud Masarykův, který také provedl přípravné práce r. 1885. (Později z redakce vystoupil.) Dílo bylo skončeno r. 1908 svazkem 27, r. 1909 vyšly ještě *Doplňky*.

Str. 71 *O bibliofilech*. Lidové noviny 17, č. 153 (5. června 1909), str. 1, s názvem *Bibliofilové*.

1908

Str. 77 *Katolická moderna*. Pozor 15, č. 9 (14. ledna), str. 1. Podepsáno *Apostata*. — *Katolická moderna* — viz vysv. ke str. 42; *tomismus* — název podle Tomáše Aquinského (1227—1272). Je to filosoficko-náboženská metoda, která hájí právo přirozeného rozumu i požadavek víry ve věcech rozumem nepochopitelných. Tzv. snahy neotomistické chtěly tuto nauku přizpůsobit požadavkům soudobé vědy; *Apologetika dr. Kadeřávka* — Eugen K. (1840—1922), český náboženský filosof, profesor teologické fakulty. Psal články filosofické, apologetické a filosofické a vydal četné spisy, z nichž v té době nejznámější byl spis *Věda a víra* (1898), *Morálka filosofická* (1906) a *Obrana základů víry katolické* (1899), kterou má patrně Neumann na mysli; *dr. Vychodila* — Pavel V. (1862—1937), filosofický spisovatel a teolog, člen benediktinského kláštera v Rajhradě, znalec Aristotela a tomismu. Napsal několik spisů, z nichž Neumann patrně míní *Apologii křesťanství* (1897); *Škrdle* — Tomáš Š. (1853—1913), reakční kněz, redaktor katolického časopisu „pro poučení a zábavu“ *Vlast*, ve kterém uplatňoval své dogmatické a moralistní názory na společenské a literární otázky; *Blokša* — Jan B. (1861—1923), kněz, autor několika dantovských studií, překladatel a redaktor měsíčníku *St. Eucharistia* a politického listu *Moravan*; *Pospíšil* — Josef P. (1845—1926), český bohoslovecký spisovatel, kněz. Psal do *Časopisu katolického duchovenstva* a do *brněnského Obzoru*. Dosáhl nejvyšších církevních hodností. V r. 1883 vydal spis *Filosofie podle zásad sv. Tomáše Aquinského*. Vytvořil českou tomistickou terminologii; *studii o katolickém modernistovi* — srv. Maryan

Zdziechovski: Msgr. Jeremiáš Bonomelli, *Nový život* 10, č. 3 (3. března 1905), str. 107–110 a č. 8–9 (9. září 1905), str. 252–255; str. 78: *Lutinov* — Karel Dostál-Lutinov (1871–1923), farář a hlavní osobnost Katolické moderny, vydával od r. 1896 její literární orgán *Nový život*; *Masaryk s Drtinou* — Neumann patrně míní Masarykovu knihu *Za svobodu svědomí a učení* (1907); s tímž názvem vyšla r. 1908 kniha Františka Drtiny (1861–1925). Drtina byl universitní profesor, od r. 1892 spoluredaktor *Athenea* a od r. 1893 *Naší doby*. Pracoval též v hnutí *Volné myšlenky*. Byl spoluvůrcem programu strany lidové (realistické) v oblasti kulturní a školské. V. 1. 1907–1911 byl poslancem v říšském sněmu. Propagoval nové formy náboženského citění ve shodě s vědou a filosofií. Proslul zejména svými názory pedagogickými a lidovýchovnými; str. 79: *slavomam dr. Kohna* — Theodor K. (1845–1913), olomoucký arcibiskup, znalec církevního práva. Byl znám svou přísností k nižšímu duchovenstvu, které proti němu vyvolalo boj (účastnil se ho mj. Josef Svozil, Sigismund Bouška a Karel Dostál-Lutinov), který skončil Kohnovým povoláním k papeži, kardinálským soudem a abdikací v r. 1904. Srv. stať *Ejhle antiklerikálové*, *Nový kult* 6, č. 3 (25. května 1903), str. 19–20, Sp I, str. 525.

Str. 80 *Estetický formalism*. Moravskoslezská revue 4, č. 5 (únor), str. 198–199. Podepsáno *S. K. N.* — *Ve třetím čísle* — Marten vyplňoval v *Moderní revui* od r. 1907 pravidelnou rubriku *Z pařížských výstav*. Neumann má zde na mysli dopis čtvrtý, *Moderní revue* 14, sv. 20, č. 3 (prosinec 1907), str. 197–202. První oddíl je o kresbách Rodinových, druhý, z kterého je citát, o výstavě impresionistických květin a zátiší. Marten píše mj.: „Pozorujíce tři nejkrásnější malíře této výstavy, skutečné ‚umělce ticha‘, stojíme mimo impresionismus a mimo vývoj posledních desetiletí. Monticelli, Fantin-Latour, Odilon Redon nejsou experimentátoři, ale poeti...“; *V 1. čísle nového ročníku Volných směrů* — jmenovaný článek je otištěn ve *Volných směrech* 12, č. 1 (nedatováno), str. 17–28; str. 82: *Anatole France* (vl. jm. François Anatole Thibault, 1844–1924), francouzský romanopisec a kritik, impresionista, bystrý analytik a mistr stylu; *Rémy de Gourmont* (1858 až 1915), francouzský spisovatel, autor románů, dramát, povídek a básní, hojně překládaný do češtiny; str. 83: *Machar falšuje* — viz stať *O dvou knihách Macharových*, zde na str. 25; *odsoudila... Kupku a nyní Jossota* — u příležitosti putovní výstavy Františka Kupky po Čechách a Moravě v l. 1905–1906 přineslo mnoho časopisů referáty o jeho díle. Neumann patrně naráží na nepodepsanou lokálku *Kupkova výstava*, *Volné směry* 10, str. 142, a na referát Hanuše Jelínka *Umění výtvarné*, *Lumír* 34, č. 7 (17. května 1906), str. 338. Viz Neumannovy stati *Kupka kreslíř*, *Moravský kraj* 11, č. 70 (21. června 1906), str. 1–2, a *Kupka myslitel*, *Moravský kraj* 11, č. 71 (23. června 1906), str. 5–6, Sp II, str. 265 a 268. Koncem roku 1907 vystavoval v Praze své karikatury a satirické kresby francouzský malíř Jossot. Srv. stati *Jossot jako umělec*,

Pozor 14, č. 251 (28. prosince 1907), str. 2–3, Jossot jako člověk, Pozor 15, č. 1 (1. ledna 1908), str. 1, Jossot jako bojovník, Pozor 15, č. 5 (8. ledna 1908), str. 1–2, a glosu Konfiskované obrazy v Praze, Pozor 14, č. 249 (23. prosince 1907), str. 3, Sp II, str. 491, 494, 498 a 611. Většina časopisů ve svých výtvarných rubrikách Jossota jednoznačně odmítá a staví se proti plánu přenést výstavu ještě do jiných českých měst. Srv. F. X. Harlas: Rozhledy v umění výtvarném, Osvěta 38, č. 2 (únor 1908), str. 153–155, KMČ: Výtvarné umění, Zvon 8, č. 15 (3. ledna 1908), str. 239–240, R. O.: Radimský, Veil, Jossot, Přehled 6, č. 17 (17. ledna 1908), str. 293–294, nepodepsanou glosu Francouzský karikaturista Jossot..., Volné směry 12, č. 5 (nedatováno), str. 207. Kladný referát přinesla pod šifrou FŽC (Frant. Žákavec) Novina 1, č. 2 (24. ledna 1908), str. 53–54, a v témž listě otiskl Jossot svou odpověď českým kritikům, srv. Novina 1, č. 10 (22. května 1908), str. 318–319; str. 84: *karikatura Kupkova a Jossotova je „nespravedlivá“* – patrně narážka na Chalupného stať Agitace protináboženská, Přehled 4, č. 34 (18. května 1906), str. 603, kde v tom smyslu píše o Kupkově cyklu Náboženství; *chválili... cykly Holárkovy* – Neumann zde patrně naráží na nepodepsaný referát Holárkova výstava v Rudolfinu, Čas 14, č. 22 (17. února 1900), str. 5, s kterým polemizoval v článku Emil Holárek, Moderní revue 6, sv. 11, č. 6 (březen 1900), str. 191–194 a č. 8 (květen 1900), str. 205–207, Sp I, str. 193. Výstava, kterou Holárek měl koncem r. 1907, byla oproti výstavě z r. 1900 přijata velmi chladně. Srv. nepodepsaný referát V Rudolfinu Emil Holárek..., Volné směry 12, č. 1 (nedatováno), str. 39, R. O.: Výstava Emila Holárka, Přehled 6, č. 8 (15. listopadu 1907), str. 154–156 aj.

Str. 85 *Před velikými úkoly*. Pozor 15, č. 32 (15. února), str. 1–2, č. 34 (18. února), str. 1–2 a č. 39 (25. února), str. 1–2. Podepsáno *Nn.* – *Moravskoslezská revue* – vycházela měsíčně od r. 1905 v Ostravě za redakce Otakara Skýpaly a byla věnována politickým, hospodářským, sociálním a kulturním otázkám Moravy. První tři ročníky vydával Skýpala vlastním nákladem, od r. 1908 vycházela nákladem Družstva Moravskoslezské revue. V té době vstoupili také do redakce bratři Mrštíkové. Změnil se i charakter revue, která se začala věnovat téměř výhradně kulturním otázkám. Neumann si od tohoto časopisu v této době mnoho sliboval. Spolupracoval s revuí od r. 1906, kdy tu začal otiskovat verše, později, od r. 1907, i stati a články; počínaje osmým ročníkem (říjen 1911) se stal také členem redakce, když se ujal vedení literární části listu. Srv. dopis Dykovi z 12. září 1911, V. Dyk—St. K. Neumann—bratři Čapkové, Korespondence z let 1905–1918, Praha 1962, str. 28; str. 86: *Úprka* – Joža Ú. (1861–1940), malíř a grafik lidových zvyků a krojů, především na Moravském Slovácku. Ve svých kostelních scénách, muzikách ap. kladl důraz především na barvy. Neumann o tomto malíři psal již dříve, srv. mj. V olomoucké Snaze..., Moravský kraj 12, č. 45 (23. dubna 1907), str.

2, Sp II, str. 573. Byl to jeden z mála členů Sdružení výtvarných umělců moravských, jichž si Neumann opravdu vážil; *Jaroněk* — Bohumír J. (1866—1933), malíř a grafik. Zabýval se dřevoryty, v kterých zobrazoval výrazné lidové stavby a typickou valašskou krajinu; str. 87: *Jurkovič* — Dušan J. (1868—1947), architekt, předseda výtvarného odboru Klubu přátel umění v Brně (viz vysv. ke str. 50). Neumann si tohoto umělce velmi vážil, srv. mj. článek K uměleckým poměrům na Moravě, *Moravský kraj* 12, č. 9 (22. ledna 1907), str. 3, Sp II, str. 543; str. 89: *výtvarný odbor... Klubu* — viz vysv. ke str. 50; str. 90: *Moderní revue... odbývá* — srv. T. A. (Arnošt Procházka): *Knihy prózou, Moderní revue* 19, nedatováno (nečíslováno, str. 576—581). Autor tu píše o Hostišovu jako o fejetonové knize, ne sice vtíravé a lomozivé jako fejetony Macharovy, ale zato rozplzlé, změkčilé a plané. Hlavně Herbenův protestantismus považuje za nevyléčitelnou krátkozrakost; *F. X. Šalda činnost Hilbertovu a Dykovu* — Neumann tu naráží na dlouhou polemiku mezi Viktorem Dykem a F. X. Šaldou. Šalda v ní — po Dykově narážce na Šaldovo přátelství s Růženou Svobodovou a J. S. Macharem — zcela okrajově a mimo vlastní téma diskuse vrátil Dykovi jeho výtku poukazem na vzájemně nekritický vztah mezi Dykem, Karáskem a Hilbertem, jehož praktickým důsledkem je např. přecenění Dykova románu *Prosinec* nebo *Karáskovy Pohádky* o říši krásy při udílení výročních literárních cen Akademie, v jejíž porotě zasedal Hilbert. Viz Dykovy *Poznámky*, otiskované v *Pokrokové revui* 4, 1907—8 (str. 113, 115, 117 a 182), a *F. X. Šalda: Z deníku českého spisovatele, Novina* 1, č. 1 (7. ledna 1908), str. 30—31, *Kritické projevy* 7, str. 204. Polemika pak pokračovala ještě na stránkách obou těchto listů a Dykova *Lumíra*. O Šaldově poměru k Hilbertovi viz též článek *Poměry ve čtvrté třídě České akademie* a projev p. J. S. Machara. Členství p. Hilbertovo, *Volné směry* 11, str. 37—41, a Šaldovy polemiky s Hilbertem (podrobně viz Neumannův článek *Mezi Pozorem a Venkovem...*, *Moravský kraj* 12, č. 20 (19. února), str. 3, Sp II, str. 558; str. 92: *s verši Svatopluka Čecha* — srv. *Moravskoslezskou revui* 6, č. 1 (říjen 1907), str. 1, kde je otištěna Čechova báseň *Z Jitřních písní* (podtitul *Verše při konečném upravení cyklu pro tisk vynechán*); *verše Sládkovy* — básně *V hoře*, *Zrno*, *Odkud-kam* a *Hvězdný večer* byly otištěny v *Moravskoslezské revui* 6, č. 5 (únor 1908), str. 161 až 162, pod souhrnným titulem *Z nových Selských písní*; *článek o Nerudovi* — srv. *Ladislav Quis: Jan Neruda*, otištěno na pokračování v *Moravskoslezské revui* 6, č. 1—10 (říjen 1907—červen 1908); *Dreslerův článek* — srv. *Václav Dresler: Josef Merhaut*, *Moravskoslezská revue* 6, č. 1 (říjen 1907), str. 2—4, č. 2 (listopad 1907), str. 76—71, a č. 3 (prosinec 1907), str. 107—110; *Po studiích Krejčího, Šaldy, A. Nováka* — Neumann má na mysli studii F. V. Krejčího *Jan Neruda*, která vyšla r. 1902, studii F. X. Šaldy *Alej snu a meditace k hrobu Jana Nerudy*, původně ve *Volných směrech* 1902, knižně v *Bojích o zítřek* r. 1905, a studii Arne Nováka *Večerní dialog o Janu Nerudovi* v *Novině* 1, č. 1 (7. ledna

1908), str. 12–17, knižně *Mužové a osudy*, 1914. Srv. stať *Poznámky k literární činnosti F. V. Krejčího*, zde na str. 159; str. 93: *lyrika Merhautova* — Merhautovy verše byly otištěny v *Moravskoslezské revui* 6, č. 1 (říjen 1907), str. 5–7; *Andělská sonáta nebo tlustý Vranov* — první kniha vyšla r. 1900, druhá 1906. Merhaut se v nich snaží překonat naturalismus katolicismem a přimknutím k půdě. Srv. Neumannovy referáty *Andělská sonáta*, *Nový kult* 4, č. 1 (červen 1900), str. 1–6, Sp I, str. 241, a *Merhautův Vranov*, *Moravský kraj* 11, č. 65 (7. června 1906), str. 1–3, Sp II, str. 338; *Rosenzweig, Sula... F. S. Dub..., Ot. Břenka* — jde o provinciální autory, jejichž práce byly otištěny v 6. ročníku *Moravskoslezské revue*; str. 96: *Psal jsem také již o tom* — srv. stať *Spisovatelé malého národa*, *Moravský kraj* 12, č. 101 (17. září 1907), str. 1–2, Sp II, str. 436; str. 98: *pana Št.* — míněn Jan Štenc (1871 až 1947), původně dřevorytec, pracoval v Unii, r. 1913 založil vlastní závod pro reprodukci a nakladatelství děl z oboru českého umění. Vydal mj. *Matějčkovy Dějiny umění*, díla Mánesů, Hollarovo, Švabinského, Slavíčkovo, Myslbekovo, Štursovo aj. Pomáhal uvádět do života podniky Mánesa, *Volné směry* aj.; *Šalda sklízel potlesk* — srv. nepodepsanou kritickou stať *K české kultuře* (podtitul *Šaldova činnost při Volných směrech*), *Přehled* 3, č. 10 (3. prosince 1904), str. 183 až 185, č. 11 (10. prosince 1904), str. 205–206 a č. 12 (17. prosince 1904), str. 216–217. V 5. ročníku téhož časopisu v č. 24 (22. března 1907), str. 485–487, je pak článek *Časopisy*, podepsaný -e-, který se k Šaldovu vedení *Volných směrů* staví kritičtěji a vyzdvihuje podíl Jana Štence.

Str. 99 *Ž Moravy*. *Komuna* 2, č. 13 (22. února), str. 3–4 a č. 20 (19. března), str. 4. Podepsáno *N.* — Str. 101: *Rovnost* — srv. nepodepsanou poznámku v *Rovnosti* 24, č. 32 (8. února), str. 4: *Anarchisticko-pokrokový Svozil...*, v níž autor píše, že *Svozil* sice zahájil činnost v *Lidových novinách*, ale přesto neustále koketuje s anarchismem. *Moravský kraj* na anarchismus „pošel smrtí ohavnou, poněvadž mimo pár lidí z povinnosti nebo v kavárnách z legrace je čtoucí není v českém národě takových bláznů, kteří by je platili...“, a nepodepsanou poznámku *Z Mekky do Mediny*, *Rovnost* 24, č. 39 (17. února 1908), str. 5, kde se píše, že *Svozil* utekl z Brna do Ostravy a svým věřitelům z *Moravského kraje* vyhrožuje žalobou. Proti *Svozilovi* je také namířen fejton *Do Moravské Ostravy*, *Rovnost* 24, č. 36 (13. února 1908), str. 1; *Tusar* — *Vlastimil T.* (1880–1924) byl od r. 1908 šéfredaktorem *Rovnosti*; *Fárek* — *Rudolf F.* byl zprvu pokrokový socialista, pak se klonil k anarchistům, později pracoval ve straně národně sociální; str. 104: *Obrhel, který rediguje Snahu* — *Snaha* vycházela od r. 1906 původně v *Prostějově*, od března 1908 (3. ročník) v *Brně*; *jednu z mých lokálek...* *Osvěta lidu* — jde o článek *Hnutí protimilitaristické...*, *Moravský kraj* 11, č. 43 (12. dubna 1906), str. 4, Sp II, str. 329. *Osvěta lidu* jej přetiskla jako úvodník s krátkým nepodepsaným úvodem v r. 11, č. 43 (13. dubna 1906), str. 1.

Str. 105 *Podstatné a vedlejší v našich názorech*. Zádruha 1, č. 2 (12. září), str. 1–4. Podepsáno *N.* — Str. 107: *Kropotkin* — Petr Alexejevič K. (1842–1921), jeden z hlavních činitelů a teoretiků anarchistického hnutí. Ve své vlasti byl vězněn, později žil jako emigrant v Anglii a ve Švýcarsku, kde stál v čele světového anarchismu. Po válce se vrátil do Sovětského svazu. Jeho spisy vydával Neumann v Knihovně Nového kultu.

Str. 110 *Politická denunciace a sebeochrana*. Zádruha 1, č. 5 (3. října), str. 1–3. Podepsáno *N.*

Str. 115 *Moc dělníkova*. Zádruha 1, č. 6 (10. října), str. 1–3. Podepsáno *n.* — Po konfiskaci velké většiny statě byla otištěna podruhé v Zádruze 1, č. 42 (26. června), str. 1–2. Nepodepsáno. V záhlaví s poznámkou: „Článek tento byl nám skoro celý zkonfiskován v 6. čísle tohoto listu. Považujeme ho za dosti důležitý, abychom jej nyní, kdy byla jeho konfiskovaná část interpelována, uveřejnili znovu. Místa označená / / jsou interpelací posl. Fresla a společníků ze dne 14. června 1909.“

Str. 120 *Hnutí myšlenkové a hnutí dělnické*. Zádruha 1, č. 7 (17. října), str. 1–2. Podepsáno *N.* — Str. 122: *ČAF* — Česká anarchistická federace. O zásadách, podle kterých byla organizována, viz podrobně článek *Obě federace*, *Omladina* 3, č. 29 (18. května 1905), str. 1, a *Česká anarchistická federace...*, *Práce* 1, č. 1 (18. ledna 1905), str. 7–8, *Sp II*, str. 194 a 196.

Str. 124 *Dělník a kniha*. Zádruha 1, č. 10 (7. listopadu), str. 2–3. Nepodepsáno; č. 11 (14. listopadu), str. 2–3. Podepsáno *-n.* — Str. 129: *Les Temps nouveaux* — francouzský anarchistický časopis, do něhož pravidelně přispíval Kropotkin, Grave, Retté aj.

Str. 131 *O tendenci v díle uměleckém*. *Lumír* 37, č. 2 (16. ledna), str. 49–56. — *Anzengruber* — Ludvig A. (1839–1889), německý prozaik a dramatik. Látku ke svým dílům čerpal především ze života štýrských horalů; str. 133: *Napsal jsem před lety* — jde o J. S. Machara a jeho sbírky z let 1893 a 1894, o nichž Neumann psal v článku *Tendence v umění*, *Nový kult* 7, č. 1 (15. dubna 1904), str. 15–17, *Sp II*, str. 88. Machar i Klášterský (zde p. K.) jsou tam jmenováni plným jménem; str. 134: *Mithridates* — Macharův pseudonym, kterým podepisoval zejména své satiry a epigramy v *Čase*; *Camille Mauclair* (1872–1945), vl. jm. C. Faust, francouzský spisovatel a esejista. Psal hlavně monografie o výtvarných umělcích a zabýval se výtvarnou a kulturní historií měst. Byl ve styku s českými umělci, zvláště se spolkem Mánes, kde přednášel, organizoval výstavy impresionistického umění a napsal pro *Volné směry* řadu statí. Neumann živě komentoval jeho tvorbu (srv. např. článek *Umění a společnost*, *Moravský kraj* 12, č. 36 (30. března 1907), str. 6, *Sp II*, str. 502) i jeho kontakty s českým výtvarným světem.

Nový kult přinesl ve svém 1. ročníku v překladu O. Gulona (O. Theer) Mauclairovy Úvahy o současných směrech; str. 135: Zorn — Anders Z. (1860—1920), švédský malíř, modernista. Vedle zpodobení výjevů z všedního života proslul hlavně jako portrétista; *Constantin Meunier* (1831—1905), belgický sochař, malíř a grafik, blízký Rodinovi především v pojetí a zobrazení práce.

Str. 140 *Politické poblouznění čili Po pěti letech*. Zádruha 1, č. 13 (28. listopadu), str. 1—2. Podepsáno *N.* — *provolání „české inteligence“* — srv. *provolání Za dobrou věc v Přehledu 1*, č. 46 (17. října 1903), str. 741—743, které mj. podepsali M. Aleš, J. Arbes, J. Š. Baar, F. Drtina, I. Hálek, F. X. Hodáč, E. Chalupný, F. V. Krejčí, J. Kvapil, E. Lederer, T. G. Masaryk, A. Sova, A. Stránský, J. Svozil, P. Šámal; *číslo Nového kultu s mou odpovědí* — srv. *stať Česká inteligence a všeobecné hlasovací právo*, *Nový kult 6*, č. 10 (25. října 1903), str. 73—76, Sp I, str. 544; *Přehled... odpovídal* — srv. *nepodepsanou zprávu Pro všeobecné a rovné volení...*, *Přehled 1*, č. 48 (31. října 1903), str. 786—787; str. 141: *Právo lidu prskalo* — srv. *zprávu o manifestační schůzi v Konviktě v Právu lidu 12*, č. 229 (2. listopadu 1903), str. 1—2 a dále č. 303 (6. listopadu 1903), str. 5, kde je otištěn Körbrův dopis s komentářem, že si Čeňka Körbra najali anarchisté, aby na schůzích nadával sociálním demokratům; *Čas zuřil* — srv. *ch. (E. Chalupný): Co s panskou sněmovnou*, *Čas 17*, č. 305 (8. listopadu 1903), str. 1. Autor polemizuje s názorem anarchistů na úlohu panské sněmovny v politickém životě. Srv. též *provolání Manifestační schůze české inteligence pro všeobecné a rovné volební právo*, *Čas 17*, č. 300 (2. listopadu 1903), str. 1; *dr. Chalupný* — *manifestační schůze se konala 1. listopadu 1903 v Konviktě*. Promluvil na ní F. V. Krejčí, Alois Hajn, za anarchisty Čeněk Körber, dále učitel Beneš a Emanuel Chalupný, který polemizoval s Neumannovou statí *Česká inteligence a všeobecné hlasovací právo*; str. 143: *lidé rázu... Kuntova* — Ladislav K. (1874—1945), novinář a sociolog. Pod vlivem Masarykovým se vzdal kněžské činnosti a vystoupil z církve. Zabýval se zejména problémem náboženství v soudobé společnosti. Pracoval v hnutí Volné myšlenky a byl redaktorem Času; *mandát na Moravě* — v r. 1907 byl Masaryk zvolen do říšské rady za okres Rožnov. (Poprvé byl poslancem v l. 1891—1893 za stranu mladočeskou); *z české strany pokrokové* — strana jako organizace vznikla 16. května 1905, kdy se spojila strana lidová a tzv. pokroková proti politice mladočechů a proti romantice státoprávního radikalismu. Ustavila se s programem všeobecného a rovného hlasovacího práva (tento program měla společný se stranou sociálně demokratickou) a s programem boje proti klerikalismu; *ustavující sjezd se konal v Pardubicích 31. ledna 1906, předtím řídil stranu výkonný výbor*.

Str. 145 *Parlamentní politika a kultura*. Zádruha 1, č. 14 (15. prosince), str. 1—2 a č. 18 (2. ledna 1909), str. 1—2. Podepsáno *N.* — *V Moravskoslezské revui* — srv. *článek Kořen zla v Moravskoslezské revui 5*,

č. 1 (říjen 1908), str. 39–40. Mrštík se v něm zabývá nedávnou schůzí výtvarníků a literátů v Hodoníně, které se účastnili i politikové různých stran, aby pro svou stranu získali zásluhy o osvětové hnutí na Moravě. Mrštík tento postup odsuzuje a píše, že pro umělce by měly platit jen skutky, ne stranické programy; *ve 2. čísle* — srv. článek dr. Františka Hodáče Mrtvé sněmy, Moravskoslezská revue 5, č. 2 (listopad), str. 45–47. Stať byla označena za počátek diskuse o budoucí politické práci na Moravě. Autor se dovolává Mrštíkova článku Kořen zla. (Neumann se zde zmýlil v číslování ročníku); str. 148: *dr. Žáček* — Jan Ž. (nar. 1849), moravský politik klerikál, advokát. Od r. 1900 byl předsedou klubu českých poslanců na Moravě, od r. 1906 náměstkem zemského hejtmana, od r. 1908 ministr v Bienertově vládě; *odměňoval své* — viz stať *Z moravských bolestí*, zde na str. 204; str. 152: *Kramář* — viz stati Pan doktor Kramář, zde na str. 400, a Motiv národní, zde na str. 407; *v Besedách Času* — srv. vrrr.: Domácí kolovrat, Besedy Času 13, č. 50 (13. prosince), str. 399–400. Autor poukazuje na diskusi v Moravskoslezské revui a tvrdí, že politikové a žurnalisté upravují půdu pro umělce. Umělci by však neměli opovrhovat politickou prací a odmítat uplatnit své politické přesvědčení v některé politické straně; *v předešlém článku* — srv. Politické poblouznění čili po pěti letech, zde na str. 140.

Str. 154 *Národní divadlo v Brně*. Lumír 37, č. 3 (17. prosince), str. 135–137. Podepsáno *N.* — *české Národní divadlo v Brně* — brněnské české divadlo bylo původně v ulici Veverí, kde bylo adaptováno z domu U Moravských, který zakoupilo Družstvo r. 1883 a ve kterém se zahájilo v prosinci 1884 Kolárovou Magelónou. Hlavní závadou plynulého provozu a umělecké úrovně však bylo to, že divadlo nemělo stálý herecký soubor, ale pronajímalo se vždy na sezónu různým divadelním společnostem. 16. listopadu 1908 na schůzi Družstva bylo odhlasováno, že stavba nového divadla bude provedena r. 1910 na místě dosavadní budovy. V r. 1910 byly zakoupeny sousední pozemky, ale ke stavbě nedošlo. Ve staré budově se hrálo ještě po druhé světové válce. Neumann se k otázce brněnského divadla vrátil ještě fejetonem *Národní divadlo v Brně*, Český socialista 1, č. 41 (2. července 1918), str. 1–2.

Str. 159 *Poznámky k literární činnosti F. V. Krejčího*. Moravskoslezská revue 4, č. 4 (leden), str. 155–157. Podepsáno *S.K.N.* — *Večerní dialog o Janu Nerudovi* — viz vysv. ke str. 92; str. 160: *po té naší „novině“* — nářážka na Šaldův literárně kritický měsíčník Novina. Viz vysv. ke str. 53; str. 161: *v ... nových dvou knihách* — Krejčího kniha Zrození básníka vyšla r. 1908 nákladem Záře, K. H. Mácha r. 1908 u Grossmana a Svobody.

Str. 162 *Tribuna*. Moravskoslezská revue 4, č. 5 (únor), str. 200 a č. 7 (duben), str. 280. Podepsáno *S. K. N.* — *Arnošt Procházka... věří*

— srv. nepodepsanou poznámku v *Moderní revue* 14, č. 5 (nedatováno), str. 322, v níž Procházka přiřadil Neumannův článek *Poznámky k literární činnosti F. V. Krejčího* (viz zde na str. 159) „k výkonům naší literární ‚nejčernější Afriky‘“ pro jeho kritická slova o autorech *Moderní revue*. Neumann odpověděl vedle této poznámky ještě dříve epigramem *Moderní revue* v Praze, otištěným v *Moravskoslezské revue* 4, č. 6 (leden), str. 239, B II, str. 364; *mé poznámky* — viz článek *Poznámky k literární činnosti F. V. Krejčího*, zde na str. 159; *Martenův referát* — srv. Martenův článek *Literární historie a kritika v Moderní revue* 14, sv. 20, č. 5 (nedatováno), str. 304–313. Marten tu bilancuje poslední období literárního života v Čechách. Znak jeho celkového úpadku spatřuje ve zvýšeném zájmu o literární historii na úkor kritiky. K posledním pracím F. V. Krejčího a Arne Nováka se staví s velkými a zásadními výhradami; str. 163: *týž pán* — srv. A. P. (Procházka): Co nejhluběji dole, *Moderní revue* 14, sv. 20, č. 5 (nedatováno), str. 321–322, kde je napadán (nejmenovaný) Machar za své římské fejetony, „libovolné a dobrodružné“, které se neostýchal „vvyšiti na dějinnou konstrukci“. Označuje je dále za „ubohoučký diletantismus, jenž by raději měl usilovati, aby se vzdělával v nezákladnějších otázkách umění“; str. 164: *před lety v Rozhledech* — srv. stať *Individualism v umění*, *Rozhledy* 9, č. 3 (1. listopadu 1899), str. 91, Sp I, str. 151. Neumann zde reaguje na Karáskovu stať *Proti individualismu umění*, *Rozhledy* 9, č. 2 (15. října 1899), str. 46–50, v níž Karásek absolutizuje význam subjektivního činitele v umění a píše, že pro umělce nesmí existovat pouze banální vnější svět, ale hlavně svět nitra, halucinací a extází. Na Neumannův článek Karásek odpověděl statí *Sociologizace umění*, *Rozhledy* 9, č. 5 (1. prosince 1899), str. 177–180, kde se zabývá otázkou aplikovaného umění a vyslovuje obavy, aby umění nepodlehlo zkaženému vkusu davu; *Pan A. P. opakuje* — srv. A. P. (=Arnošt Procházka): *Umění a užitečnost*, *Moderní revue* 14, sv. 20, č. 7 (nedatováno), str. 440–442, kde se Procházka dovolává první části Neumannovy glosy *Tribuna* a píše, že se mu nejednalo o to, aby se Neumann cítil poražen Martenovou kritikou. Svými slovy také nemínil Arne Nováka, šlo mu výhradně o knihu F. V. Krejčího, odmítavá Martenova kritika byla podložena fakty. Ale Neumann má více tendenční předpojatosti než odborného vědění. *Moderní revue* není neomylná a nedotknutelná, jak to říká Neumann, ale nepodléhá okamžitým náladám. Neumannův odpor k „estetickému formalismu“ je maska odporu k umělecké práci, je to maska pro tendenci v umění. Avšak umění zde není pro osvětlování programu stran ani pro službu třídní nenávisti; *můj referátek o Mahenových Podivínech* — viz referát *Dvě knížky próz*, zde na str. 173. Dále srv. referát podepsaný ALAP (A. Procházka): *Knihy prózou*, *Moderní revue* 14, sv. 20, č. 7 (nedatováno), str. 433–435, který se zabývá několika novinkami, mj. také Mahenovými Podivíny a Dýmovými Povídkami a bizareriemi. O Podivínech Procházka soudí, že je to zatím beztvary materiál,

z kterého musí autor teprve stvořit svůj umělecký svět. Dýmova kniha podle Procházkova názoru není vůbec uměním, umělecké zdolání námětu naprosto ztroskotalo; str. 165: *kronbaurovštině* — Rudolf Jaroslav Kronbauer (1864—1915), autor mnoha děl se senzačními náměty z blázince, nalezince a porodnice na pozadí podvodů a finančních katastrof.

Str. 165 *Brněnská divadelní aférka*. Pozor 15, č. 15 (22. ledna), str. 1—2. Podepsáno *Nn.* — *v záležitosti políčku* — Lidové noviny 16, večerní vydání, č. 6 (7. ledna 1908), str. 6, přinesly referát, podepsaný -v.: Poslední provedení Hedy..., kde se autor, referent Lidových novin Koblížek, kriticky zmiňuje o divadelním orchestru a jeho dirigentovi. Člen orchestru Josef Zvolský vyřadil nato Koblížkovi políček. Byl potrestán ředitelstvím divadla, žalován napadeným a odsouzen k jednomu dni vězení. Když noviny vyhlásily bojkot divadla, dostal Zvolský výpověď; *Jaroslav Kvapil* — Neumann naráží na aféru mezi Kvapilem a Arnoštem Procházkou. V červnu r. 1893 uveřejnil Procházka v Literárních listech *Dopis z Prahy*, v němž kriticky píše o Kvapilovi a Vrchlickém. 21. června potkal Kvapil Procházku na Národní třídě a dal mu veřejně políček, který mu byl vrácen; *Ludvík Lošťák* — Jiří Karásek napsal zápornou kritiku na Lošťákovu knihu *Tři noci u mrtvol*, kterou mu autor poslal s dedikací. *Srv. Rozhledy 3*, nečíslováno (1893—1894), str. 520—527. 5. července došlo mezi nimi k střetnutí na smíchovském nádraží, kde Lošťák Karáska veřejně zpolicčkoval. Karásek podal na Lošťáka žalobu, k přelíčení však nedošlo, neboť obviněný byl v té době údajně v Londýně. Při dalším přelíčení prohlásil, že činu lituje, a Karásek vzal žalobu zpět; *hrabě Šternberk* — 16. února 1905 komentoval císařský rada Josef Penížek v Národních listech parlamentní řeč hraběte Vojtěcha Šternberka. Vytýkal mu především výrok, že česká žurnalistika je podplácena vládou. Týž den dal Šternberk Penížkovi v parlamentní dvoraně políček a utekl. Podrobněji viz Neumannův článek *Parlamentární politika*, *Anarchistická revue 1*, č. 1 (nedatováno), str. 21—24, *Sp II*, str. 197.

Str. 167 *Osud zemské literární dotace a případ pana Josefa Holého*. Pozor 15, č. 16 (23. ledna), str. 1. Podepsáno *Nn.* — *literární odbor... Klubu* — byl založen 30. prosince 1905. Neumann byl zvolen do výboru na výroční schůzi 7. prosince 1907. V září 1911 se rozhodl vzdát se členství ve výboru pro zásadní nesouhlas s jeho činností. *Srv. Neumannovy dopisy Dykovi v knize Viktor Dyk-St. K. Neumann-bratři Čapkové, Korespondence z let 1905—1918, Praha 1962, str. 28—30. Dále viz vysv. ke str. 50; svá předloňská již přání* — *srv. stati Peníze, Moravskoslezská revue 4, č. 3 (prosinec 1907), str. 115—116, a Spisovatelé malého národa, Moravský kraj 12, č. 101 (17. září 1907), str. 1—2, Sp II, str. 477 a 436; str. 168: učitel S.* — míněn asi tajemník Klubu přátel umění Siebert; str. 169: *proti Adamovským lesům* — Holého sbírka *Adamovské lesy* vyšla nákladem A. Píši v Brně r. 1905. S auto-

rem, profesorem dívčího ústavu Vesna, bylo zavedeno disciplinární řízení s odůvodněním, že jeho sbírka zahrnuje básně mravně a nábožensky závadné. Do případu zasáhli J. Kvapil, F. V. Krejčí, J. S. Machar, A. Sova a F. X. Šalda, kteří v Čase 20, č. 5 (23. února 1906), str. 6, otiskli zasláno, v němž prohlásili tyto verše za „triviální zboží na senzaci vypočtené“, ale současně také odmítli postup zemské školní rady proti Holému, který jako „literárně činný učitel má právo na volný projev svého talentu a nemá býti volán k zodpovědnosti nadřizenými úřady. Impulsem k tomuto prohlášení pěti byly průhledné narážky v jedné básni Adamovských lesů na spisovatelku Růženu Svobodovou. Neumann v té době rovněž zasáhl do diskuse článkem Nový zápach z Moravy, Nová Omladina 1, č. 8 (24. února 1906), str. 1–2, Sp II, str. 327, a epigramem Zase jiný ortel, Šibeničky 2, č. 4 (1. dubna 1906), str. 2, B II, str. 355.

Str. 169 *Bouře ve sklenici vody*. Pozor 15, č. 26 (6. února), str. 1. Podepsáno *Nn.* — redaktor *Šibeniček* — politicky a sociálně satirický časopis Šibeničky vycházel v 1. 1905–1907. První dva ročníky vydával Neumann a v té době vycházely Šibeničky ve volných lhůtách. Od třetího ročníku, jehož první číslo vyšlo 15. října 1906, se stal majitelem listu žurnalista Josef Svozil, bývalý kněz, redaktor Moravského kraje (jehož byl Neumann v 1. 1906–1907 pravidelným spolupracovníkem a kulturním redaktorem). Tím bylo organizačně a finančně umožněno jejich pravidelné čtrnáctidenní vycházení. Neumann je od té doby v tiráži uváděn jako hlavní spolupracovník. Od 13. čísla třetího ročníku, které vyšlo 1. května 1907, se vydavatelem a odpovědným redaktorem stal Rudolf Těsnohlídek; str. 170: *František Taufer* — sbírku *U lesní studánky* vydal autor r. 1909 vlastním nákladem.

Str. 171 *Budoucnost Macochy*. Pozor 15, č. 40 (26. února), str. 1. Podepsáno *Nn.* — str. 172: *Absolon* — Karel A. (1877–1960), český zoolog, archeolog a krasový badatel. Objevil mj. nové jeskyně v Moravském krasu a zasloužil se o cestovní ruch na Moravě.

Str. 173 *Zbraně nejpodlejší*. Moravskoslezská revue 4, č. 6 (březen), str. 236–237. Podepsáno *S. K. N.* — z referátu *prof. Vodáka* — srv. nepodepsaný referát *Z mladé poezie české I–II*, Čas 22, č. 60 (1. března), str. 3–4 a č. 67 (8. března), str. 3–4, o antologii *Nová česká poezie*, kterou vydal Kruh českých spisovatelů ve Vilímkově nakladatelství. *Vodák* zde polemizoval především s předmluvou *Arne Nováka*; *literární les v „novinu“* — narážka na Šaldův časopis *Novina*, viz vysv. ke str. 53.

Str. 173 *Dvě knížky próz*. Moravskoslezská revue 4, č. 6 (březen), str. 237. Podepsáno *S. K. N.* — *Jos. Dýma: Povídky a bizarerie* — vyšlo v Brně v nakladatelství A. Piši; *Jiří Mahen: Podivíni* — vyšlo v knižnici *Moderní bibliotéka* na Vinohradech.

Str. 174 *E. Sokol: Slunce*. Pozor 15, č. 74 (16. dubna), str. 1–2. Podepsáno *Nn.* — Vyšlo r. 1908 v Ostravě nákladem Moravsko-slezské revue. — Str. 175: *Dva mezi ostatními* — knížka povídek z roku 1906.

Str. 176 „*Mladí literáti.*“ Zádruha 1, č. 5 (3. září [spr. října]), str. 2–3. Podepsáno *Nn.* — *fejjetony Práva lidu* — srv. nepodepsané fejjetony Český anarchismus, Právo lidu 17, č. 234 (25. srpna), str. 1–2, č. 235 (26. srpna), str. 1–2 a č. 236 (27. srpna), str. 1–2. Fejjetony byly vlastně reakcí na rozpuštění České federace všech odborů (11. srpna 1908) pro propagandu přímé akce. V celkovém hodnocení jednotlivých etap anarchistického hnutí u nás se články zabývaly zejména vývojem Neumannovým a spisovatelů, které sdružil kolem svého Nového kultu; *redakce Zádruhy projevila mínění* — srv. nepodepsaný článek Rozpuštění České federace všech odborů v Zádruze 1, č. 1 (5. září), str. 3–6, který popisuje činnost federace, její pronásledování a komentuje skutečnost, jak se k tomu choval český tisk; *je to asi J. M.* — srv. článek V. Práčka: Výprava proti anarchistům v Zádruze 1, č. 3 (26. září), str. 2–3, kde se mylně tvrdí, že autorem protianarchistických článků je Jiří Mahen; *džentlmen z Řezníčkova Týdne* — míněn Milan Fučík (1876–1934), básník píšící verše v protidekadentním duchu, stoupenec strany národně sociální. R. 1907 bylo proti němu vzneseno důvodné podezření, že byl autorem denunciačních článků v časopise Týden proti profesorům, kteří se zasazovali o vymýcení klerikalismu ze škol. Podrobně viz sérii článků a glos Jak známo, byly v Týdnu..., Moravský kraj 12, č. 64 (13. června 1907), str. 2, Sp II, str. 584, Dr. Václav Řezníček..., Moravský kraj 12, č. 76 (16. července 1907), str. 3, Sp II, str. 585, V Národním obzoru obvinil pan Horký..., Moravský kraj 12, č. 85 (6. srpna 1907), str. 3, Sp II, str. 597, Pan Milan Fučík je tak drzý..., Moravský kraj 12, č. 86 (8. srpna 1907), str. 3, Sp II, str. 597, a Milan Fučík oznamuje..., Moravský kraj 12, č. 88 (13. srpna 1907), str. 3, Sp. II, str. 598; str. 177: *článek v Akademii* — srv. J. Musil: Proti anarchismu, Akademie 12, č. 12 (září), str. 529–536. Zabývá se stejným tématem jako fejjetony v Právu lidu. Autor je patrně J. M., autor fejjetonů; *občan G... Š... N...* — míněn Gellner, Šrámek a Neumann.

Str. 178 *L'Assiette au beurre Slovanům*. Zádruha 1, č. 5 (3. září [spr. října]), str. 3. Podepsáno *-n.* — *L'Assiette au beurre* byl francouzský pokrokový satirický časopis, který vycházel od r. 1901, číslován průběžně bez udání ročníku. Každé číslo bylo věnováno některému pokrokovému malíři, většinou v barevných celostránkových reprodukcích, opatřených satirickými texty, nebo v ilustracích k textům. Výjimečně bylo některé číslo tematické s ukázkami děl různých malířů. Svá čísla měli např. Jossot, Steinlen, z Čechů Kupka, Preissig. Slovanům bylo věnováno č. 390 z 9. září 1908. Na zvláštním vloženém listě

byl česky a francouzsky otištěn příspěvek Františka Soukupa Výkřik v Evropě a Josefa Hudce Národnostní zápasy v Čechách. Vlastní číslo obsahovalo kresby Steinlenovy, Delanoyovy, Roubillovy, Pilawowy, Brunnerovy, Alšovy aj., útočící proti národnostnímu útisku Slováků a Poláků a proti sociálnímu útlaku především severočeských horníků.

Str. 178 *Dvě knížky Josefa Holého*. Zádruha 1, č. 1 (5. září), str. 2–3 a č. 2 (12. září), str. 2–3. Podepsáno *Nn.* — *Mračna* — sociální balady, obsahující reflexe a sociální kritiku. Sbíрка vyšla r. 1908; str. 180: *Vašíček Nejlů* — kniha protispolečenského vzdoru venkovského individualisty. 1. díl vyšel r. 1899, 2. díl r. 1901; str. 181: *Skokády* — sbírka satirických veršů z r. 1897; *Sturm und Drang* — název dramatu F. M. von Klingera z r. 1776, pak označení celého literárního období.

Str. 184 *Japonské dělnice*. Zádruha 1, č. 6 (10. října), str. 2–3 a č. 7 (17. října), str. 2–3. Podepsáno *-n.* — *lex Heinze* — označení novely v německém říšském trestním zákoníku. Mířila hlavně proti prostituci a kuplířství a popud k ní byl dán procesem proti berlínskému kuplíři Heinzovi. Protože mířila i proti pornografii, chtěly jí konzervativní kruhy využít k omezení umělecké svobody. Srv. Neumannův článek *Lex Heinze a prostituce*, *Nový kult* 5, č. 2 (30. března 1900), str. 10–11, Sp I, str. 209.

Str. 187 *Zasláno*. Zádruha 1, č. 6 (10. října), str. 7–8. — *Obě mé pražské dítky* — jde o Neumannovy děti z prvního manželství s Kamilou Neumannovou-Krémovou, Kamilu, narozenou 25. září 1900, a Stanislava, narozeného 16. července 1902.

Str. 188 *Původ a povaha mravnosti*. Zádruha 1, č. 8 (24. října), str. 1–3, č. 9 (31. října), str. 2–3, č. 10 (7. listopadu), str. 1–2, č. 11 (14. listopadu), str. 1–2, č. 13 (28. listopadu), str. 3–4, č. 14 (5. prosince), str. 4–5 a č. 15 (12. prosince), str. 3. Nepodepsáno. — K první části statě je připojena poznámka pod čarou, podepsaná *N.*: *Chci napsati pro Zádruhu několik kapitol o otázce ženské a věcech s ní souvisících. Názory moje zdáti se budou však mnohým hodně kacířské. Abych tedy byl snáze pochopen, předkládám předem čtenářům tuto řadu článků, jež jsou jednak překladem, jednak výtahem z I. kapitoly Ilustrovaných dějin mravů, jež vydává právě nakladatelství Langenovo a jejichž autorem je známý kulturní pracovník Ed. Fuchs. V literatuře pozorujeme dnes zvláštní obrat v nazírání na ženu, který čelí zejména proti hledisku křesťanskému a moralistnímu, pak proti stanovisku krajně emancipačnímu a do jisté míry i proti běžným názorům socialistickým. Nově vyskytnuvši se myšlenky nutí vždy k revizi názorů starých; chceme-li však míti jasno v té věci, musíme znáti — a právě v této věci zejména — pozadí kulturně historické.* — Str. 192: *tří set šprýmů Poggiových* — G. F. Poggio Bracciolini (1380–1459), italský humanista. Pracoval jako papežský tajemník, ale věnoval se především klasickým studiím. Z jeho literár-

ních prací je známá především sbírka anekdot kluzkého obsahu *Liber facetiarum*, o níž se zde Neumann zmiňuje, a řada kulturně historických prací. Je též autorem listu o odsouzení a popravě Jeronýma Pražského, jejímž byl očitým svědkem; str. 194: *zhroucení se Ancien régime* — konec francouzské monarchie r. 1789; str. 197: *Fridtjof Nansen ve svém popisu cesty k severní točně* — kniha norského polárního badatele N. (1861–1930). Český překlad Na severní točnu vyšel r. 1898 u Otty; *Egede praví* — Paul E. (1708–1789), dánský misionář a kolonizátor v Grónsku, autor slovníku a mluvnice Eskymáků, napsal též několik spisů o životě této země. Zde má Neumann patrně na mysli jeho Vzpomínky z Grónska z r. 1788.

Str. 202 *Aristide Delannoy odsouzen*. Zádruha 1, č. 11 (14. listopadu), str. 2–3. Podepsáno -n. — *L'Assiette au beurre* — viz vysv. ke str. 178; str. 203: *za vlády... Clemenceaua* — Georges C. (1841–1929), lékař a francouzský státník, vůdce radikální levice v demokratické straně. R. 1902 se stal senátorem, v l. 1906–1909 byl ministrem vnitra. Bojoval za obnovení Dreyfusova procesu; *aféry Dreyfusovy* — v r. 1894 bylo francouzskými reakčními vojenskými kruhy inscenováno obvinění židovského kapitána Alfréda Dreyfuse ze špionáže ve prospěch Německa. Dreyfusovo odsouzení se stalo záminkou boje mezi blokem monarchistických klerikálů a republikánských oportunistů spolu s pokrokovou veřejností. Na Dreyfusovu obranu vystoupil mj. Emil Zola známým veřejným listem Žaluji z r. 1898, ve kterém ukázal na pozadí celé aféry; str. 204: *Bérengérovi* — Henri B. (1867–1952), francouzský spisovatel. Ve svých dílech kritických i prozaických se zasazoval o vyšší mravní úroveň jednotlivce i státu.

Str. 204 *Ž moravských bolestí*. Lumír 37, č. 2 (16. listopadu), str. 94–96. Podepsáno N. — *literární odbor* — viz vysv. ke str. 167; str. 205: *v pokrokové brněnské Snaze* — srv. nepodepsanou poznámku Zemská dotace na podporu literárního umění na Moravě, Snaha 3, č. 82 (21. října), str. 5. Autor píše, že dřív se dotace udělovaly tomu, koho tajemník Siebert Žáčkovi navrhl. Teď byl dán návrh, aby byla zřízena porota, ale už dnes prý existují opodstatněné obavy, že tato porota se bude krýt s jistou literární klikou.

Str. 206 *Pro Zádruhu*. Zádruha 1, č. 16 (19. prosince), str. 2–3. Nepodepsáno. — Zádruha vycházela týdně v l. 1908–1913 jako orgán Federalistických socialistů. Vydával ji Ladislav Knotek. Neumann byl spoluredaktorem prvního ročníku a spolupracovníkem listu ještě v dalších letech.

Str. 208 *Memento*. Moravskoslezská revue 4, č. 5 (únor), str. 200. Podepsáno N. — *Slova Macharova* — jde o fejton podepsaný -by-: Poznámky čtenářovy, Čas 22, č. 25 (26. ledna), str. 2–3. Machar se

v něm zabývá (na případě Zeyerova fondu, odkázaného Akademii „k podpoře mladých českých spisovatelů vynikajícího nadání“) nedostatečným systémem stipendií, založených na nepatrných sumách, které znemožňují mladým umělcům užít je k rozvoji svého talentu. V souvislosti s tím připomněl Machar i svůj vlastní případ, srv. J. S. Machar: Kapitoly jubilejní, Čas 20, č. 348 (18. prosince 1906), str. 2–3, č. 349 (19. prosince 1906), str. 2–3 a č. 350 (20. prosince 1906), str. 2–3.

Str. 208 *Socialism a umělci*. Moravskoslezská revue 4, č. 6 (březen), str. 236. Podepsáno S. K. N.

1909

Str. 211 *Nebezpečné bláznovství*. Zádruha 1, č. 19 (9. ledna), str. 1–2. Nepodepsáno. — Autorství stanoveno podle článku Kolonie, zde na str. 242, kde se autor dovolává jednak tohoto článku, jednak článku Česká kolonie anarchistická, otištěného v Novém kultu 7, č. 7 (leden 1905), str. 141–144, Sp II, str. 189, který byl podepsán Marius (Neumann).

Str. 216 *Radikalismus*. Zádruha 1, č. 20 (16. ledna), str. 1–2. Nepodepsáno.

Str. 220 *O slovíčkách*. Zádruha 1, č. 27 (6. března), str. 1. — *v onom časopisu pokusili* — srv. glosu Jak se žvaní, Nový kult 6, č. 17 (18. března 1904), str. 144, Sp II, str. 116. Neumann tam polemizoval s lokálkou v Čase 17, č. 11 (12. března 1904), str. 174, ve které bylo slova anarchie použito k označení nepořádku. Čas odpověděl ironickou poznámkou Milí lidičky, potřebujeme nového slova místo anarchie, Čas 17, č. 13 (26. března 1904), str. 207, a Neumann pokračoval polemikou Čas přináší články..., Nový kult 6, č. 18 (26. března 1904), str. 151, a Čas skoro v každém čísle... Nový kult 7, č. 1 (15. dubna 1904), str. 18, Sp II, str. 117 a 120.

Str. 223 *Výtvarníci jako literáti*. Lidové noviny 17, č. 82 (23. března), str. 1. — *Hofbauer* — Arnošt H. (1869–1944), malíř afišista, Neumannovi patrně velmi blízký, protože byl anonymním autorem secesní obálky pro Satanovu slávu mezi námi. Neumann si vážil jeho talentu, srv. stať Nové plakáty, Nový kult 2, č. 5 (leden–únor 1899), str. 157, č. 6–7 (duben–květen 1899), str. 205 a č. 8 (červenec–srpen 1899), str. 247–248, Sp I, str. 165. Zde má Neumann na mysli Hofbaurovu stať Žaponské umění ve Volných směrech 12, č. 10–12 (prosinec 1908), str. 281–356. O tomto trojčísle Volných směrů psal Neumann též v článku Volné směry žaponskému umění, zde na str. 245; *profesor Sucharda* — Stanislav S. (1866–1916), český sochař, profesor na Umělecko-

průmyslové škole, později na Akademii výtvarných umění, významný portrétista a medailér. Byl žákem a později odpůrcem Myslbekovým. Jeho lyricky a poeticky laděné dílo je formálně ovlivněno impresionismem a vídeňskou secesí; zde má Neumann na mysli Suchardovu stať O dobrém sochaři, *Volné směry* 13, č. 2 (únor), str. 45–61. Je to úvodní článek k číslu věnovanému E. A. Bourdellovi, srv. Neumannovu glosu E. A. Bourdellovi, zde na str. 249; *článek pana Gustava Jaroše* — G. J. (1867–1948), původně spisovatel povídek, který se později věnoval novinářství a pod značkou Gamma výtvarné kritice. Zde má Neumann na mysli článek, podepsaný J. (= G. Jaroš), *Emancipace výtvarníků od literátů v Hlídce Času* 4, č. 9 (3. března), str. 1, ve kterém autor posuzuje 12. ročník *Volných směrů* a píše, že po odchodu Šaldově z redakce se stále více projevuje správná snaha vyloučit z listu beletrii a práce literátů píšících o výtvarném umění a dát slovo výtvarníkům. Jaroš tuto snahu považuje za prospěšnou, poněvadž literáti jsou v technických věcech diletanty a tvořivé umělce matou přemírou filosofie; *vzaly... si F. X. Šaldu* — Šalda redigoval *Volné směry* v 1. 1901–1907. O Neumannově názoru na jeho činnost v tomto listě srv. polemické články *Volné směry* a F. X. Šalda, *Moravský kraj* 12, č. 90 (20. srpna 1907), str. 2–3, a Tak tedy ještě F. X. Šalda, *Moravský kraj* 12, č. 103 (21. září 1907), str. 1–2, Sp II, str. 520 a 523; str. 225: *zvrácené úsudky pana Williama Rittera* — W. R. (nar. 1867), francouzský spisovatel švýcarského původu. Pobýval také v Praze a psal o české literatuře a umění.

Str. 226 *Anarchie a pokrok*. *Zádruha* 1, č. 39 (29. května), str. 1 a č. 46 (17. července), str. 1. Nepodepsáno. — Číslo 46 bylo zabaveno, proto byla druhá část stati otištěna znovu v původním znění (srovnáno podle exempláře konfiskovaného čísla v knihovně Národního muzea, uloženého pod signaturou *Zádruha*, 1–126 d 101) č. 48 (7. srpna), str. 4. V č. 47 (31. července), str. 1, byla otištěna poznámka, která určuje Neumannovo autorství: „Poslední číslo *Zádruchy* bylo konfiskováno a celý náklad frankovaných zásilek na poště zabaven. Vzhledem k tomu, že vědomost o zabavení celého nákladu byla pozdě zvěděna, nemohlo býti uspořádáno opravené vydání. K příštímu číslu přiložíme přílohu s pokračováním besídky *Předchůdci internacionály*, jakož i dodatečně otiskneme ze zabaveného čísla 46 článek St. K. Neumanna *Anarchie a pokrokovost II.*“ Pokračování, slíbené na konci druhé části, už nebylo otištěno.

Str. 232 *Krásná kniha u nás*. *Lidové noviny* 17, č. 225 (16. září), str. 1–2. — *Sturm und Drangu* — viz vysv. ke str. 181; *lipského podniku Die Insel* — známé lipské nakladatelství bibliofilů a výtvarně náročných knih; *Viktor Oliva* (1861–1928), malíř a ilustrátor, redaktor *Zlaté Prahy*. Zabýval se také exlibris a proslul hlavně pestrými, až kýčovitými obálkami; *Kašpar svou Babičkou a dvěma Jirásky* — Adolf K. (1877 až 1934) ilustroval *Babičku* r. 1903, *Filosofskou historii* r. 1905 a F. L.

Věka r. 1906; str. 233: *nakladatelství Laichtrovo* — viz vysv. ke str. 40; *Moderní revue* — uměleckokritický měsíčník, který v r. 1894 založili Jiří Karásek ze Lvovic a Arnošt Procházka; list vycházel až do Procházkovy smrti r. 1925. Vedle časopisu, kam též v prvních letech jeho vycházení Neumann přispíval, existovala ještě knihovna *Moderní revue*, kde r. 1896 Neumann vydal svou sbírku *Jsem apoštol nového žití*. O Neumannově vztahu k *Moderní revui* viz stať O Arnoštu Procházkovi a *Moderní revui*, otištěnou nejprve v *Literárních rozhledech* 13, č. 2 (1. listopadu 1928), str. 4, knižně ve *Vzpomínkách* z r. 1931; *Moderní bibliotéky* — jde o překladovou knihovnu, která za řízení K. H. Hilara vycházela v l. 1903—1914; *Knih dobrých autorů* — knižnice vycházela v l. 1905—1925. Byl to vynikající soubor knih, vydávaných Kamilou Neumannovou a redigovaných Arnoštem Procházkou. Několik děl pro ni přeložil také Neumann. Viz časopiseckou verzi stať O čtenářích, zde na str. 67; str. 234: *Brunner, Benda, Kysela a Preissig* — Vratislav Hugo B. (1886—1928), malíř a grafik. Od malířství byl odveden svým vlastním i dobovým zájmem o knihu, její tisk, výpravu, výzdobu i vazbu. Stal se čelným představitelem moderní úpravy české knihy. Vypracoval také mnoho návrhů na užité umění, sklo, nábytek, hračky a pod. Své karikatury tiskl v Neumannových *Šibeničkách*, v *Rudých květech* aj.; Jaroslav B. (nar. 1882), grafik a ilustrátor. Ilustroval první vydání Neumannovy sbírky *Knihy lesů, vod a strání* z r. 1915. Po osvobození vypracoval návrhy na nové československé bankovky a mince; František K. (1881—1941), malíř a dekoratér. Stal se zakladatelem moderního dekorativního směru v různých oborech uměleckého řemesla a v knižní grafice; Vojtěch P. (1873—1944), malíř a grafik. V l. 1898—1903 žil ve Francii, kde spolupracoval s časopisem *L'Assiette au beurre* (viz vysv. ke str. 178). Po návratu do Prahy si zřídil grafický ateliér a k propagaci českého leptu založil Českou grafiku; *František Bílek* — viz následující stať Pro Františka Bílka, zde na str. 236; *Karel Dyrnka* (1876—1949) pracoval jako grafik a typograf v různých pražských tiskárnách. Pro obrození českého knihtisku působil i svou literární a redaktorskou činností (*Typografia*, *Český bibliofil* aj.); *Typografia* — měsíčník knihtiskařů, který vycházel za redakce Karla Dyrnky od r. 1888; *Spolek bibliofilů* — byl založen r. 1908. Jeho orgánem byl časopis *Český bibliofil*, který vycházel v r. 1910 a pak ve 20. letech. Neumann zpočátku se spolkem spolupracoval; po zániku časopisu chtěl vydávat svůj časopis *Philobiblon* ve spolupráci se Spolkem, jak vysvítá z dopisu z 20. srpna 1912, ve kterém Neumann sděluje výboru Spolku, jak by si spolupráci představoval. Spolupráce však byla spolkem odmítnuta. Srv. Viktor Dyk — St. K. Neumann — bratři Čapkové, *Korespondence* z let 1905—1918, Praha 1962, str. 34—35.

Str. 236 *Pro Františka Bílka*. Lidové noviny 17, č. 274 (5. října), str. 1—2. — F. B. (1872—1941), sochař, řezbář, grafik, architekt a keramik. Ve svých dílech nepropagoval krásu, ale ideu. Byl mystikem, ale-

gorikem a symbolikem nadpozemských věcí. Měl úzký tvůrčí vztah k literatuře (ilustroval především Březinu). Neumann měl k Bílkovu dílu velice blízko. Srv. jeho kritiku Bílkova grafického cyklu Otčenáš z r. 1901 a Březinových Rukou, Bílkem ilustrovaných, v Moderní revui 7, sv. 13, č. 1 (říjen 1901), str. 53–58, Sp I, str. 318; str. 237: *Jednota výtvarných umělců* – založená r. 1884 a obnovena r. 1898, soustřeďovala na rozdíl od Mánesa umělce konzervativnějšího zaměření. Jejím orgánem byl měsíčník Dílo, vycházející od r. 1903. V té době jej redigoval Alois Kalvoda; *ortel nad Bílkovým náhrobkem Třebízského* – srv. Láďa Novák: *Bílkův náhrobek V. B. Třebízského*, Dílo 7, č. 8 (nedatováno), str. 231–232. Novák je toho názoru, že pomník místo sympatické vzpomínky budí úžas a odpor a píše: „Nad hrobem Třebízského vznáší se nestvůra v zoufalé divadelní póze s obrovskou hlavou, spodek trpasličího těla podoben vyždímanému hadru.“ Za článkem Novákovým následuje poznámka redakce: „Pan L. Novák dal v hořejším článku nepokrytě výraz svému citění a redakce, která plně s názorem jeho souhlasí, může jen chváliti tento krok...“; *Láďa Novák* (1865–1944), malíř, ilustrátor a malíř fresek; str. 238: *po jejich surovostech k Mánesu* – viz vysv. ke str. 38; *Katolické moderny* – viz vysv. ke str. 42; *Dílo přineslo* – fotografie Bílkova pomníku Třebízského byla otištěna v Díle 7, č. 8 (nedatováno), str. 230; *dr. Chalupný v Přehledu* – srv. E. Chalupný: *O Bílkův náhrobek Třebízského*, Přehled 8, č. 1 (24. září), str. 13–14, kde autor polemizuje s Novákem. Vyslovuje podiv nad tím, že takový soud mohl vyjít v uměleckém časopise a že jej redakce schválila. Dodává, že není odborníkem v sochařství, ale že mu jde o nejprimitivnější požadavky kritické slušnosti; „z naočkované perverze“ ... „z výrobku...“ – citáty z Novákova článku; str. 240: *Volné směry uspořádaly anketu* – jde o anketu o náhradě dvou Brokoffových sousoší na Karlově mostě. Anketa s mezinárodní účastí byla vyhlášena ve Volných směrech 13, č. 7 (červenec), str. 221–236; *s panem dr. Tábořským... naříkají* – odpověď Fr. Tábořského na anketu byla otištěna na str. 233–235 výše jmenovaného čísla Volných směrů. Stejně jako všichni dotázaní byl proti pořizování kopií. Svůj názor však neopírá o hlediska umělecká, ale staví ho jako otázku národní cti a sebevědomí, protože původní sochy jsou podle jeho názoru pomníkem protireformace.

Str. 241 *Klíčení*. Zádruha 1, č. 19 (9. ledna), str. 2–3. Podepsáno -n. – *Zádruha* – viz vysv. ke str. 206; *Kácha* – Michal K. (1874–1940). Původně švec, pak dělnický novinář, sečtělý redaktor Zádruhy, Mladého průkopníka, Klíčení, spoluvydavatel Šrámkovy Práce. Byl jednou z vůdčích osobností českého anarchistického hnutí, které pomáhal organizovat hlavně po Neumannově odchodu z Prahy v r. 1904; *Sulových črt* – kniha Pavla Suly Dolánka, „čtení pro velké i malé děti“, vyšla nákladem Klíčení na Žižkově r. 1909 v úpravě V. H. Brunnera.

Str. 242 *Kolonie*. Zádruha 1, č. 22 (30. ledna), str. 1–2. Nepodepsáno. — K doložení autorství viz vysv. ke stati Nebezpečné bláznovství, zde na str. 211. — V *Novém kultu sv.* 7 — jde o článek podepsaný Marius (= Neumann), Česká kolonie anarchistická, *Nový kult* 7, č. 7 (leden 1905), str. 141–144, Sp II, str. 189.

Str. 244 *Abstinence*. Zádruha 1, č. 24 (13. února), str. 3–4. — *Ve svém článku „Nebezpečné bláznovství“* — zde na str. 211.

Str. 245 *Volné směry žaponskému umění*. Lidové noviny 17, č. 66 (7. března), str. 5, rubrika Umění. Podepsáno -n. — *Mánes* — spolek výtvarných umělců, založený r. 1887 malíři a sochaři, jimž dosavadní středisko Umělecká beseda bylo příliš konzervativní. Mánes měl velké zásluhy o rozvoj českého výtvarného umění, především pořádáním iniciativních výstav. Od r. 1897 vydával Mánes *Volné směry*, orgán výtvarné kritiky a zprostředkovatele styků s cizinou; *poslední trojčíslo* — jde o *Volné směry* 12, č. 10–12 (prosinec 1908), str. 281–356; str. 246: *J. S. Machar... se domníval* — viz vysv. ke str. 60; *dřevořezu Utamarova* — Utamaro Kitagava (1753–1806), japonský malíř a dřevorytec. V počátečním období své tvorby se inspiroval hlavně přírodou, později se stala ústředním motivem jeho díla japonská žena (vydal dvousvazkovou kroniku *Zelených domů*). Patří ke klasikům japonského barevného dřevorytu. Neumann, který se v té době intenzívně věnoval japonistice a pracoval na cyklu *Třešňový sníh*, cituje jeho jméno ve své básni *Vzpomínka v den šerý*, *Moravskoslezská revue* 5, č. 1 (říjen 1908), str. 6, spolu s jinými básněmi pod názvem *Z Knihy lesů*, vod a strání, B II, str. 180; str. 247: *Hokusai* — (vl. jm. Tokitaro Katsušika, 1760–1849), nejslavnější a pro Evropany nejprístupnější japonský malíř. Zabýval se též ilustrací, kreslil předlohy pro rytce a maloval plakáty. Jeho dílo tvoří encyklopedii japonského života a přírody; *slova pana A. Hofbaura* — viz vysv. ke str. 223.

Str. 247 *Karel Vohryzek*. Zádruha 1, č. 28 (13. března), str. 1. Nepodepsáno. — *Vohryzkovy aféry* — Karel V. (nar. 1876), anarchistic-ký redaktor *Omladiny* a *Nové Omladiny*, autor *Abecedy anarchismu* a *Hospodářského obrození lidstva zemědělskými družstvy*. Byl čelným představitelem „lidového“ křídla anarchismu, tzv. *České federace všech odborů*. Hlásal „expropriaci na vlastní pěst“. V r. 1909 byl odsouzen za spoluúčast na vyloupení klenotnictví v Curychu k osmnácti měsícům žaláře. Po válce se stal podnikatelem a odstěhoval se do Brazílie; str. 248: „*anarchistu*“ *v onom hanlivém smyslu* — viz glosu O slovíčkách, zde na str. 220; *počal... překládat Stirnera* — kniha zastánce krajního individualismu Maxe Stirnera *Jedinec* a jeho vlastenectví vyšla ve Vohryzkově překladu česky v r. 1897; *lupiči Wasiňskému* — Edmund W., mezinárodní loupežný vrah, původem Rus. Koncem r. 1907 zastřelil v pražském vězení strážného, uprchl a chtěl vyloupit pražskou

poštu. Na počátku r. 1908 byl souzen ve Lvově a proces byl hojně komentován pražským denním tiskem; str. 249: *zmíníme se... příště* — viz stať *Expropriace*, zde na str. 250.

Str. 249 *E. A. Bourdellovi*. Lidové noviny 17, č. 75 (16. března), str. 5, rubrika Umění. — *Emile Antoine B.* (1861—1929), francouzský sochař, který měl velký vliv na moderní evropské sochařství. Ve svém obsáhlém díle, kterému dával architektonický charakter, byl pokračovatelem Rodinovým. — *výstavu uspořádal* — byla otevřena na jaře r. 1909. Zahájení se účastnil Bourdelle a 1. března měl v Národním klubu přednášku o Rodinovi; *nejnovější číslo Volných směrů* — jde o Volné směry 13, č. 2 (únor), kde jsou otištěny fotografie některých Bourdellových děl a Suchardův úvod O dobrém sochaři na str. 45—61; *při Rodinově výstavě* — výstava byla otevřena v Praze od 10. května do 15. července 1902 v pavilónu Mánesa pod Kinskou zahradou. Srv. Neumannův článek Rodin v Praze, Nový kult 5, č. 9 (1. června 1902), str. 65—66, Sp I, str. 406.

Str. 250 *Expropriace*. Zádruha 1, č. 29 (20. března), str. 1. Nepodepsáno. — *amsterodamský sjezd* — mezinárodní anarchistický a komunistický kongres v Amsterodamu se konal 24.—31. srpna 1907. Z Čech byl pozván jako referent sjezdu o českém anarchistickém hnutí Karel Vohryzek. Na programu byla hlavně otázka poměru anarchistů k odborovému hnutí, k náboženství, k literatuře aj.

Str. 252 *Kamarádi...* Zádruha 1, č. 20 (16. ledna), str. 1, totéž č. 21 (23. ledna), str. 7.

Str. 252 *Upozornění*. Zádruha 1, č. 32 (10. dubna), str. 6. — *Volné listy* — anarchistický časopis vydávaný skupinou Bezvládí od r. 1892 v New Yorku. Není dostupný; *Lidových novin* — vycházely od r. 1893 v Brně. Založil je brněnský politik Adolf Stránský. Spojil v nich zásady mladočeského liberalismu s prvky pokrokovými a realistickými. Neumann se stal od r. 1904 pravidelným spolupracovníkem; *v Moravském kraji* — s Moravským krajem spolupracoval Neumann v l. 1906 až 1907, kdy byl redaktorem rubriky Kulturní a nekulturní drobnosti. Uveřejňoval zde také své články a fejetony. O jeho rozchodu s tímto listem viz poznámku Zasláno, Moravská orlice 15, č. 231 (8. října 1907), str. 3, Sp II, str. 528.

Str. 252 [Oznámení.] — *Kamarádi...*, Zádruha 1, č. 31 (3. dubna), str. 3. — *Kamarádi...* Zádruha 1, č. 32 (10. dubna), str. 4. — str. 253: *Socialism a svoboda*. Zádruha 1, č. 33 (17. dubna), str. 4. — *Socialism a Svoboda*. Zádruha 1, č. 34 (24. dubna), str. 3. — str. 254: *Knihy Června*. Zádruha 1, č. 42 (19. června), str. 6, podtitul Literární oznamovatel. Nepodepsáno. — *Socialism a svoboda* — kniha vyšla koncem dubna 1909

jako Úvahy a útoky svazek 1. v II. řadě Sebraných spisů, viz Sp II, str. 9; str. 253: *Fr. Gellner* — v knižnici nevyšlo; str. 255: *Druhý svazek sebraných úvah* — v knižnici nevyšlo; *Knihy Června* — v l. 1910—1912 vydal Neumann v této edici čtyři knihy: *Volnou lásku Charlese Alberta* ve svém překladu, *Sešit erotický* (mapa dvanácti listů od V. H. Brunnera, bratří Čapků, Frant. Koblihy, Zdeňka Kratochvíla, Féliciena Ropse aj.), 14 dřevorytů Frant. Koblihy ke sbírce Karla Hlaváčka *Mstivá kantiléna* a *Mladého Flauberta zápisky z cest*, ve svém překladu s doslovem; *sborník Červen* — první číslo plánoval Neumann na druhé pololetí r. 1909. (Srv. V. Dyk - St. K. Neumann - bratří Čapkové, *Korespondence z let 1905—1918*, Praha 1962, str. 26.) Sborník nevyšel; *Volná láska* — vyšla r. 1912 jako 4. svazek *Června*. Podle 8. vydání z r. 1899 přeložil Petr Pohan (= St. K. Neumann). Kniha vyšla nákladem překladatele u A. Srdce v Praze.

I 9 I O

Str. 259 *Ilustrace*. Lidové noviny 18, č. 73 (15. března), str. 1—2. Podepsáno *N.* — *Octave Uzanne* — Louis O. U. (1855—1931), francouzský spisovatel a bibliofil, vydával měsíčník *Le Livre*, *Le Livre moderne* a další odborné publikace; str. 260: *ze školy Grassetovy* — Eugène G. (1850—1917), významný francouzský představitel dekorativního umění a uměleckých řemesel. Teprve později se začal zabývat ilustrací a vazbou knih; *z hnutí prerafaelického* — umělecký směr v malířství, usilující o návrat k prostému, přirozenému až naivnímu projevu, jak je známý z italského malířství před Raffaelem. Jejich umělecký názor zasáhl i poezii. Prerafaelisté měli mystické sklony, ale zároveň výrazný sociální smysl (W. Morris). Mnozí pracovali v dělnickém prostředí; str. 262: *kompozice Beardsleye* — Aubrey B. (1872—1898), anglický dekadentní kreslíř. Inspiroval se francouzským uměním 18. století, po formální stránce pak uměním japonským. Na počátku století byl nejuznávanějším představitelem moderní ilustrace. Srv. referát Aubrey Beardsley, *Volné směry* 9, č. 3 (únor 1905), str. 97—99, Sp II, str. 140; *T. T. Heine* — Thomas Theodor H. (1867—1948), německý malíř a karikaturista.

Str. 264 *Poctivé malování*. Lidové noviny 18, č. 137 (21. května), str. 1—2. Podepsáno *-n.* — *K výstavě Miloše Jiráňka* — byla to souborná výstava M. Jiráňka (viz vysv. ke str. 45) v Topičově salónu. Malíř zde vystavoval 66 svých prací; *Mánesem* — viz vysv. ke str. 245; *v Moderní revui* — srv. kritiku Josefa Marka: *Dílo jedenácti let...*, *Moderní revue* 16, sv. 22, č. 9 (červen), str. 460; *Volných směrů* — viz vysv. ke str. 57; str. 267: *whistlerovsky stylizovaná* — James Whistler (1834 až 1903), americký malíř, proslulý barevnou jemností svých portrétů a žánrových obrázků.

Str. 268 *Antonín Slavíček*. Lidové noviny 18, č. 165 (18. června), str. 1–2. Podepsáno *N.* — Str. 269: *Mána* — viz vysv. ke str. 245; *zlo-
mena... kdesi hůl* — srv. Josef Marek: Posmrtná výstava Antonína Sla-
víčka..., Moderní revue 16, sv. 20, č. 9 (červen), str. 458–459; str.
270: *K. J. Č. v Moravskoslezské revui* — srv. článek bratří Čapků Antonín
Slavíček zemřel, Moravskoslezská revue 6, č. 11 (březen), str. 342;
str. 271: *dílo Worpswedských* — malíři nazvaní podle vesnice nedaleko
Brém, kde se od r. 1895 usadili. Ve svých obrazech vyjadřovali jedno-
duchou malbou náladu kraje vřesovišť a močálů. V Praze vystavovali
r. 1903; *co Slavíček chtěl* — srv. dopis profesoru J. Gollovi z r. 1906, Anto-
nín Slavíček, Dopisy, Praha 1954, str. 89. Neumann znal dopisy z Vol-
ných směrů a z prvního vydání korespondence.

Str. 274 *Česká bibliofilie*. Moravskoslezská revue 6, č. 9 (červen),
str. 386–390. Podepsáno *N.* Připojena poznámka pod čarou: „Na Mo-
ravě jest již řada bibliofilů, z nichž někteří rádi by sdružili svoje snahy
ve spolku. Přihlášky přijímá spisovatel Stanislav K. Neumann v Bílo-
vicích n. Sv. u Brna.“ — Str. 275: *nakladatelství Kočího* — o poměru Neu-
mannově k tomuto nakladatelství viz sérii článků a glos z r. 1906:
Trochu reklamy a nářků, Moravský kraj 11, č. 119 (20. října), str. 1–2,
Krátká odpověď, Moravský kraj 11, č. 122 (27. října), str. 10, Ne-
dávno ukázali jsme..., Moravský kraj 11, č. 132 (22. listopadu), str. 3,
Nakladatel Kočí už zase rozdává..., Moravský kraj 11, č. 134 (27. lis-
topadu), str. 3, Čas napsal dryáčnickou reklamu panu Kočímu, Mo-
ravský kraj 11, č. 135 (29. listopadu), str. 3, Také Nová politika...,
Moravský kraj 11, č. 137 (4. prosince), str. 2, Nemíníme nikterak pře-
stati..., Moravský kraj 11, č. 138 (7. prosince), str. 2, a Nakladatel
B. Kočí..., Moravský kraj 11, č. 140 (13. prosince), str. 3, Sp II, str.
357–362; str. 276: *Typografia* — viz vysv. ke str. 234; *Volným směrům
a Stylu* — viz vysv. ke str. 57; *Dráhy a cíle* — knihovna Volných směrů,
která vycházela v l. 1905–1934. Přinášela eseje a beletrii spjatou
s výtvarným uměním; *Meditace* — „čtvrtletník pro umění a filosofii“
vycházel za redakce V. Bitnara, J. Kratochvíla a E. Firla-Pacovského
od r. 1901; *Spolek bibliofilů* — viz vysv. ke str. 233; str. 277: *Zlatoroh* —
knížnice vycházela v l. 1909–1929. Byla to sbírka ilustrovaných
monografií uměleckých a literárních, kterou vydával Mánes; *Boučkova
Nová edice* — sbírka bibliofilů vycházela od r. 1909; str. 278: *Laforgue*
— Jules L. (1860–1887), francouzský básník symbolista a autor iro-
nických próz; *Žo d'Axa* — autor knihy Z Mazasu do Jeruzaléma,
kterou Neumann přeložil pro Novou edici. Vyšla r. 1909; *T. R. Chvojka*
— pseudonym karikaturisty Zdeňka Kratochvíla (1883 až 1961). Spo-
lupracoval s Neumannovými Šibeničkami.

Str. 280 *Dejte nám pokoj s aférami!* Lidové noviny 18, č. 211 (3. srp-
na), str. 1–2. Podepsáno *-n.* — *Zola napsal* — Žaluji, veřejný list z r.
1898, v němž Zola hájil nevině odsouzeného kapitána Dreyfuse;

E. Carrière — Eugèn C. (1849—1906), francouzský malíř, portrétista umělců a významných osobností; *Björnson ujal se Slováků* — Björnstjerne B. (1832—1910), norský básník a politik, bojovník za samostatnost Norska. U nás si získal sympatie svým energickým vystoupením proti utlačování Slováků; *biribi* — viz stať *Biribi*, zde na str. 309; *satira Kupkova je nespravedlivá* — viz vysv. ke str. 84; *sochám fíkové listy* — šlo o sochy na schodišti vídeňského parlamentu a o Suchardovy sochy na nádraží Františka Josefa I. v Praze; str. 281: *vystoupení spisovatelské pětky* — viz vysv. ke str. 169; *štvanici zažil Jan Herben* — Herben byl 27. října 1905 vyloučen ze strany pokrokové (realistické). Jako důvod byl uváděn špatný finanční stav Času, jehož byl Herben šéfredaktorem, a finanční transakce se svěřenými penězi. Herben se odvolal k valnému sjezdu, který vyloučení v prosinci zrušil pro nedostatek důkazů. Na stránkách Času (ale i jiných časopisů, např. Přehledu) se koncem roku 1905 rozpředla dlouhá polemika, do které zasáhl Masaryk, Machar, Horký, Chalupný aj. 14. listopadu byl otištěn také dopis Neumannův, v kterém se staví za Herbena a Herben Neumannova slova pochvalně komentuje v témž čísle. Podrobněji viz stať *Etické důvody, kterých dr. Chalupný nechce chápati*, Čas 19, č. 339 (9. prosince 1905), str. 2—3, Sp. II, str. 219; *na pana Viktora Dyka* — viz. vysv. ke str. 13 a ke str. 90; *štvanice na pana Jiřího Karáska ze Lvovic* — jde o aféru anonymních dopisů, které dostávali různí spisovatelé i neznámé osoby. Dopisy byly psány v r. 1909 a původně byl obviněn Kohl, ale soudně mu byla dokázána nevina. V celé záležitosti se angažovali J. Kvapil, F. X. Šalda, A. Sova, F. X. Svoboda a K. Mašek, kteří nakonec obvinili Karáska. Jako jejich mluvčí vystoupil Herben v Čase 24. června a 5. července 1910. Kromě toho aféru komentovala *Moderní revue*, která hájila Karáska, a *Novina*, kde Šalda veřejně Karáska obvinil. *Srv. Prohlášení, Novina 3, č. 16 (nedatováno), str. 512. V č. 20 (nedatováno), str. 640 je otištěna Karáskova oprava. Srv. brožuru Jiřího Karáska Anonymní dopisy čili aféra „pěti spisovatelů“, která vyšla jeho vlastním nákladem s datem 7. července 1910. Karáskovi se podařilo vcelku přesvědčivě vyvrátit všechna obvinění; str. 282: *Endymion* — básnická sbírka tragického pocitu osamocení vyšla r. 1909; str. 283: *provinciální génius* — srv. A. K.: *Literární aféra, Osvěta lidu 15, č. 74 (30. června), str. 2. Autor doporučuje Karáska internovat pro duševní chorobu, spadající do sexuální patologie. Zároveň obviňuje Dyka, že Karáska hájí.**

Str. 285 *Nová scéna. Český bibliofil 1, č. 2—3 (srpen-září), str. 41—44. Podepsáno Petr Skála. — Autorství potvrzuje článek Kamila Reslera Stanislav K. Neumann v 1. ročníku Českého bibliofila, Marginalie 23, č. 6—7 (1950), str. 137—141. — Str. 287: *Mucha* — Alfons M. (1860—1939), český malíř, ilustrátor a afšista. Žil dlouhá léta v Paříži, kde se proslavil svými plakáty pro divadlo Sarah Bernhardtové. Od r. 1900 pracoval na svém životním díle *Slovanská epejeja; s Maeterlinck-**

kovým dramatem Peleas a Melisanda — drama Maurice Maeterlincka (1862–1949) z r. 1892 se stalo libretem opery Clauda Debussyho; *R. Teschner* — Richard T. (nar. 1879), českoněmecký malíř a grafik; str. 288: *P. Claudela Polední úděl* — Paul C. (1868–1955), francouzský katolický básník, po válce diplomat. R. 1909 byl francouzským konzulem v Praze. Polední úděl vyšel česky v překladu Miloše Martena r. 1910.

Str. 289 *Novinky pro bibliofily*. Lidové noviny 18, č. 56 (26. února), str. 2–3. Podepsáno *N.* — *Spolek českých bibliofilů* — viz vysv. ke str. 233; *Slezské číslo* — vyšlo r. 1903; str. 290: *Boučkova Nová edice* — viz vysv. ke str. 277; str. 291: *Typografia* — viz vysv. ke str. 234.

Str. 291 *Eduard VII. a karikatura*. Lidové noviny 18, č. 131 (14. května), str. 1–2. Podepsáno *N.* — *Eduard VII.*, anglický král (1841–1910), nastoupil na trůn po královně Viktorii r. 1901; *Rudolf Wilke* (1873–1908), německý malíř a kreslíř, spolupracovník satirických časopisů *Simplicissimus* a *Jugend*; *Bruno Paul* (nar. 1874), německý architekt a karikaturista; *Vilém II.*, císař německý (1859 až 1918), nastoupil na trůn r. 1888; *Roosevelt* — Theodor R. (1852–1919), president Spojených států v l. 1901–1905; *Leopold II.*, belgický král (1835–1909), na trůn nastoupil r. 1865; str. 292: *L'Assiette au beurre* — viz vysv. ke str. 178; *ze Simplisissima* — politickosatirický týdeník, vydávaný v Mnichově nakladatelem A. Langenem a karikaturistou T. T. Heinem. V jeho názvu je použito jméno hrdiny barokního románu *Grimmelhausenova*; *Jugend* — humoristickosatirický týdeník pro umění, literaturu, život a politiku, založený r. 1896 G. Hirthem v Mnichově; *Viktorie* — anglická královna (1819–1901), vládla od r. 1837; *Cecil Rhodes* (1853–1902), anglický obchodník, finančník a politik. Zasloužil se o kolonizaci Afriky pro Anglii (podle něj jedna z kolonií pojmenována Rhodesie); str. 293: *Jean Véber* (1864–1928), francouzský malíř, grafik, karikaturista a spisovatel; *Chamberlain* — Artur Neville Ch. (1869–1940), anglický politik; *o kapitulaci Cronjeho* — Piet Arnoldus Cronje (1838–1911), burský vojevůdce. V jihoafrické válce r. 1881 byl velitelem burské armády, r. 1899 velel burským silám v bitvě na Modder-Riwer. R. 1900 byl poražen a poslán jako vězeň na sv. Helenu, odkud byl propuštěn v r. 1902.

Str. 294 *Japonské divadlo*. Lidové noviny 18, č. 104 (17. dubna), str. 1–2, č. 117 (30. dubna), str. 1–2, č. 128 (11. května), str. 1–2 a č. 140 (24. května), str. 1–2. Podepsáno *-n.* — Str. 295: *Hans Sachs* (1494 až 1576), německý švec-básník. Psal zpěvy mistrovské a poučné básně. Je hrdinou Wagnerovy opery *Mistři pěvci norimberští*; str. 297: *Münsterberg* — Hugo M. (1863–1916), německý filosof; *bohyně Uzume* — tento motiv zpracoval Neumann v básni *Amateras'—o—mikami*, *Moravskoslezská revue* 6, č. 3 (listopad 1909), str. 69–72, B II, str. 202.

Str. 305 *Líbivé barvičky*. Lidové noviny 18, č. 154 (7. června), str. 2. Podepsáno *N.* — *Zdeňka Vorlová* (nar. 1872). Věnovala se malbě figurální, portrétu a ilustraci. Vytvořila též několik oltářních obrazů.

Str. 306 *Moravskoslezská revue*. Lidové noviny 18, č. 183 (6. července), str. 1–2. Podepsáno *N.* — *Skýpalova Moravskoslezská revue* — viz vysv. str. 85; str. 308: *pan Čapek* — zprávy z pražských výstav psali pod šifrou K. J. Č. bratři Čapkové; *řada výbojných článků* — srv. V. Mrštík: Z literatury, *Moravskoslezská revue* 6, 1909, str. 1–5, 37–39, 266–271, 322–326, 375–380, 404–408, 475–479, 554–558; *tolik záliby v Zeyerovi* — v třetím pokračování na str. 269 Mrštík píše: „Životní jsou postavy Zeyerovy, třeba se světem skutečným neměly nic společného — ale byly stvořeny a bohatě vypraveny krásným vnitřním Zeyerovým světem, a síla jejich pravdy je tak velká, že nejen přesvědčuje, ale stává se i součástíkou vnitřního světa toho, kdo Zeyerovu knihu umělecky prožil a zažil... Takový účinek je údělem jenom tak mocného uměleckého poslání, s jakým zrodil se Zeyer.“ *řikání Laichtrova* — Josef L. (1864–1949), bratr nakladatele, kritik Naší doby. Literární dílo chápe jako zobrazení mravního vospívání a jako prostředek morální výchovy. Vydal několik románů. Mrštík v poslední části svých kritických poznámek píše o románu Na přechodu z r. 1908: „...známý druh vychvalované, korektní, ale mrtvé, programatické, ale k smrti nudné beletrie Laichtrova druhu...“; *jiskrnosti* — „iskrennost“ (= upřímnost), termín ruských demokratických kritiků, Bělinského aj.; str. 309: *referátky pana Adolfa Veselého* — ve jmenovaném ročníku měl Veselý několik literárních referátů. *terčem je... Šalda* — srv. např. Listárnu redakční, str. 135–136, kde E. S. (K. Elgart Sokol) píše, že jestliže *Moravskoslezská revue* nepřinesla referát o Šaldově knize *Moderní literatura česká*, není to umlčování, o tom se nedá mluvit „u knihy, jež za svůj vznik děkuje polemické senzaci“. *Revue* nemíní se Šaldou polemizovat, protože prý kniha zakrývá lživým vnějškem vnitřní prázdnotu.

Str. 309 *Biribi*. Lidové noviny 18, č. 196 (19. července), str. 1–2 a č. 210 (2. srpna), str. 1–2. Podepsáno *-n.* — *Vojenský soud...* — citát z Havlíčkova Křtu svatého Vladimíra; str. 310: *aféru Dreyfusovu* — viz vysv. ke str. 202; *hilsneriádu* — r. 1899 byl žid Hilsner obviněn z rituální vraždy. Denní tisk přinášel o případu obšírné zprávy a některé listy využily celé smyšlenky k protižidovské agitaci. Hilsnera hájil v tisku především Masaryk.

Str. 315 *Bibliofilské novinky*. Lidové noviny 18, č. 203 (26. července), str. 1–2. Podepsáno *-n.* — *Český bibliofil* — viz vysv. ke str. 234; *Spolek bibliofilů* — viz vysv. ke str. 234; *psal jsem na tomto místě* — srv. články *Krásná kniha u nás a Česká bibliofilie*, zde na str. 232, a 274; str. 316: *von Bayros* — srv. glosu Franz von Bayros, zde na str. 416; *Die Insel* — viz vysv. ke str. 232; *člen Máje* — nakladatelské družstvo Spolku čes-

kých spisovatelů beletristů. Zahájilo činnost r. 1902; *ve Volných směrech ... ve Stylu* — viz vysv. ke str. 57; str. 317: *Novou edicí* — viz vysv. ke str. 277; *Naděžda Nikolajevna Kramářová*, manželka mladočeského politika Karla Kramáře, byla původem Ruska; *Jung* — Václav J. (1858 až 1927), universitní profesor, překladatel z ruštiny a angličtiny; *Stretti* — Viktor S. (1878—1957), český malíř a grafik, proslulý portrétista. Byl předsedou spolku Hollar.

Str. 318 *Jubilejní vydání Máje*. Lidové noviny 18, č. 227 (20. srpna), str. 5. Podepsáno -n. — *Spolek českých bibliofilů* — viz vysv. ke str. 233; *Typografia* — viz vysv. ke str. 234.

Str. 318 *Henri Edmond Cross*. Lidové noviny 18, č. 231 (24. srpna), str. 5. Podepsáno-n.

Str. 318 *Nová Šlejharova próza*. Lidové noviny 18, č. 233 (26. srpna), str. 1. Podepsáno -n. — Jos. K. Šlejhar: *Z chmurných obzorů*, Knihovna Lumíra sv. 15. Nákladem J. Otty v Praze.

Str. 320 *Umění japonské. I. Malířství*. Český bibliofil 1, č. 2—3 (srpen-září), str. 32—37. Podepsáno S. K. N. — Za touto statí je na str. 37—40 uvedena bibliografie knih o japonském umění Japonika a na str. 41—44 bibliografie Z literatury exlibrisové, obojí podepsáno S. K. N.:

JAPONIKA PODÁVÁME V TOMTO VÝBĚRU z evropské hlavní literatury o Japonsku jen nejdůležitější, zajímavá a poměrně přístupná díla. Měli jsme při něm na mysli nejen japonské umění výtvarné a umělecké řemeslo, nýbrž i japonskou literaturu a kulturu vůbec. Zastoupena jest zejména literatura francouzská a německá; anglická jen výjimečně a se zřetelem k ilustracím. Ceny, pokud jsme je poznali, uvádíme u děl starších antikvární, hlavně dle katalogu firmy Edmunda Meyera v Berlíně (W. 35. Potsdammerstrasse 27 b.), hojně japoniky zásobené. Pro eventuelní příští novinky z oboru japonik budou nám jistě sloupce Českého bibliofila k dispozici, a proto neopomeneme o nich referovati.

1. Anderson, William: *Japanese wood engravings, their history, technique and characteristics*, London 1895. S barevnými ilustracemi. (Antikvárně 1,80 K)

2. Balzer, F.: *Das japanische Haus. Eine bautechnische Studie*. Berlin, Ernst a Sohn, 1903. S mnoha ilustracemi.

3. Barboutau, Pierre: *Biographies des artistes japonais... dans la Collection Barboutau*. Paris, Amsterdam 1904—05. 2 svazky s mnoha krásnými přílohami. Folio. (Antikvárně 120 K)

4. Becker, J. E. de: *The nightless City or the history of the Yoshiwara Yukwaku*. Jokohama 1905. S četnými barevnými ilustracemi. (40 K)

5. Bing, S.: Japanischer, Formenschatz. Leipzig, Seemann 1888. Šest svazků bohatě ilustrovaných.
6. Bowes, James L.: Japanese marks and seals. Pottery, books, laquer etc. London 1882. Četné ilustrace. (Antikvárně za 19,20 K)
7. Brinckmann, Justus: Kunst und Handwerk in Japan. Berlin, R. Wagner 1889. Četné ilustrace. (Antikvárně 21 K)
8. Brinckmann, J.: Japanische Flächenornamente. Aarau 1892. S četnými barevnými přílohami. (Antikvárně 9,60 K)
9. Brockhaus, Albert: Netsuke. Versuch einer Geschichte der japan. Schnitzkunst. Leipzig 1905. S četnými ilustracemi. Rozebráno. (Antikvárně 72 K)
10. Cohn, William: Stilanalysen als Einführung in die japanische Malerei. Berlin, Oesterheld a Co. 1908. S 12 světlotisky. (7,80 K)
11. Conder, J.: The flowers of Japan and the art of floral arrangement. Tokio 1892. S mnoha barevnými i černými přílohami. (Antikvárně 43,20 K)
12. Fischer, A.: Wandlungen im Kunstleben Japans. Berlin 1900. S mnoha přílohami a ilustracemi. S výzdobou japon. umělce Eisaku Wadu. (Antikvárně 6 K)
13. Florenz, dr. Karl: Geschichte der japanische Literatur. Leipzig 1906. Výborné dílo! (10,20 K)
14. Goncourt, E. de: Outamaro, le peintre des maisons verts. Paris, Charpentier 1904. Třetí vydání. (3,50 K)
15. Goncourt, E. de: Hokusai. Paris, Charpentier 1896. Třetí vydání. S portrétem. (3,50 K)
16. Gonse, L.: L'art japonais. Paris 1883. 2 svazky s četnými ilustracemi.
17. Graul, Prof. dr. R.: Ostasiatische Kunst. Teubner 1906. (1,50 K)
18. Hauser, O.: Die japanische Dichtung. Berlin, Bard, Marquard a Co 1905. Ilustrováno. (Vázané 3 K)
19. Hayashi: Histoire de l'art du Japon. Ouvrage publié par la comission du Japon à l'exposition universelle de Paris. Paris 1900. Folio s mnoha ilustracemi. Nejspolehlivější, ale nekritické dějiny. Rozebráno. (Antikvárně 450 K)
- 20.—25. Hearn Lafcadio: Kokoro. - Lotos. - Izumo. - Kyushu. - Kwaidan. - Buddha. Výborné německé překlady z proslulého znatele Japonska. Franfurt nad M. Rütten a Loening. S výzdobou (dosti chatrnou) E. Orlíka. (6 K)
26. Hirt Friedrich: Die Malerei in China. Leipzig, Harrassowitz 1900.
27. Ytschikawa, Dr. Daiji: Die Kultur Japans. Berlin, Curtius 1907.
28. Jacoby, Gustav: Japanische Schwertzieraten. Leipzig, Hiersemann 1904. S atlasem. Rozebráno. (Antikvárně 168 K)

29. Kurth, dr. Jul.: Utamaro. Leipzig, Brockhaus 1907. Obsáh-
lá a vědecká monografie s barevnými i černými přílohami. (36 K)
30. Münsterberg, Oskar: Japanische Kunstgeschichte. Braun-
schweig, Westermann 1905–1907. Tři svazky s mnoha sty ilus-
trací a příloh. Kniha dosti povrchní a nespolehlivá. Také nesou-
měrná. Nicméně důležitá jako první pokus o soustavné, úplné a
kritické dějiny japonského umění. (33,60 K)
31. Nachod, O.: Geschichte von Japan. Perthes 1906. První
díl obsahující nejstarší dějiny. (10,80 K)
32. Netto, C.-Wagener, G.: Japanischer Humor. Brockhaus
1901. S četnými barevnými ilustracemi. (18 K)
33. Perzyński, Friedrich: Der japanische Farbenholzschnitt,
Seine Geschichte – Sein Einfluss. Berlin, Bard, Marquard a Co.
Ilustrováno. (1,80 K)
34. Perzyński, Fr.: Hokusai. Velhagen a Klasing 1904. Ilustro-
váno. (6 K)
35. Perzyński, Fr.: Korin and seine Zeit. Berlin, Bard, Mar-
quard a Co. 1907. Ilustrováno. (3,60 K)
36. Rathgen, Prof. dr. Karl: Staat und Kultur der Japaner.
Velhagen a Klasing 1907. Ilustrováno. (4,80 K)
37. Seidlitz, W. von: Geschichte des japan. Farbenholzschnit-
tes. Dresden, Kühlmann 1897. Vybraně ilustrováno. Stěžejné dílo.
(Vázané 24 K)
38. Strange, E. F.: Japanese Illustration. A History of the Arts
of Wood-Cutting and Colour Printing in Japan. London 1897.
Ilustrováno. (Velké vydání antikvárně 12,60 K)
39. Strange, E. F.: Japanese Colour Prints, London 1904. S čet-
nými ilustracemi. (Antikvárně 2,40 K)
40. Stratz, Dr. C. H.: Die Körperperformen in Kunst und Leben
der Japaner. Stuttgart, Enke.
41. Tajima, S.: Selected relics of Japanese art. Kioto. Vychází
od roku 1899. Úplné toto monumentální dílo bude mít 20 svaz-
ků, obsahujících výborné světlotisky a nepřekonatelné barevné
dřevoryty dle nejlepších japonských děl sochařských, malířských
i uměleckořemeslných. Text v anglické a japonské řeči. (Deset
prvních svazků prodává zmíněný antikvář Meyer za 660 K, vá-
zané v hedvábí, a za 528 K ve vazbě lepenkové. Podobného rázu
je časopis The Kokka, o němž bližší může sdělit pražská firma
Topičova. Roční předplatné přes 80 K.)

Z LITERATURY EXLIBRISOVÉ. Malý výbor nejdůležitějších mono-
grafií a knižně vydaných souborů jednotlivých umělců (pozna-
menány hvězdičkou). Ceny antikvární jsou dle katalogů firmy
Richard Bertling v Drážďanech - A., Victoriastrasse 6, a firmy
Martinus Nijhoff v Haagu, Nobelstraat 18. Díla označená signa-
turou jsou v knihovně Uměleckoprůmyslového musea v Praze.

1. Album de 26 exlibris, les plus beaux, curieux et singuliers des 17e, 18e et 19e siècles, reproduits exactement par la gravure. Paris 1895. S frontispicem od Choffarda. (Antikvárně 12 K)
2. Bengough Rickets, E.: Composite Bookplates. London E. Arnold 1898. S 55 reprodukcemi. (Antikvárně 5,30 K)
3. Bertarelli, Dr. A.,-Prior D. H.: Gli Ex libris italiani. Milano 1902. S 9 přílohami a 233 ilustracemi v textu. Stran VI, 470. (Antikvárně 48 K)
4. de Budan, Emile: Bibliographie des Exlibris. Leipzig. K. W. Hiersemann, 2. vyd. S 34 reprodukcemi. Str. 68. (18 K)
- 5.* Bucherer Max: Exlibris. Frankfurt a. M. C. Fr. Schulz 1906. Tištěno ve 200 exemplářích. Obsahuje 15 listů, z nichž 13 dřevorytů a 1 litografie. (30 K)
6. Castle, Egerton: English Book-Plates, ancient and modern. London 1892. 4. vyd. Přes 200 reprodukcí. (Antikvárně 15 K)
7. Dexter-Allem. Charles: American Book-Plates. London 1895. Se 170 reprodukcemi a 9 mědirytinami. (Antikvárně 18 K)
8. Jardère, H.: Exlibris Ana. Notices historiques et critiques sur les exlibris français... Paris 1895. S třiceti přílohami. Vyšlo 400 výtisků. (Antikvárně 18 K)
- 9.* Geiger, Willi: Exlibrismonografie. Leipzig, F. Rothbarth, 1905—6. 2 svazky s 2 lepty a 72 zinkografie. Výborné a duchaplné práce. Vyšlo 250 výtisků. (36 K)
- 10.* Geiger, Willi: Exlibrisradierungen. München, Bischoff a Höfle 1908. Deset znamenitých listů. Vyšlo 200 výtisků. (36 K)
11. Gelli, Jacopo: 3500 Exlibris italiani. Milano, U. Hoepli 1908. S 840 reprodukcemi. Str. XII.—535. (9 K)
12. Gerster, L.: Die schweizerischen Bibliothekzeichen. Kappelen 1899. S reprodukcemi. Str. 327. (Antikvárně 36 K)
13. Hamilton, Walter: Dated Book-Plates with a treatise on their origin and developpement. London 1894. S mědirytinami a ilustracemi. (Antikvárně 36 K)
14. Hamilton, Walter: French Book-Plates. London 1892. Nové, rozšířené vydání se 180 reprodukcemi. (Antikvárně 12 K)
- 15.* Hardy, W. J.: Book-Plates. London 1897. 2. vydání. S 42 přílohami. (Antikvárně 5,30 K)
- 16.* Hirzel, Hermann R. C.: Exlibris. Berlin, Fischer a Franke. Přes 70 listů. Vyšlo 500 výtisků.
17. Labouchère, Norma: Ladies' Book-Plates. London 1896. S 9 mědirytinami, 1 litografií a 200 reprodukcemi. (Antikvárně 15 K)
18. Leiningen-Westerburg, K. E. Graf zu: Deutsche und österreichische Bibliothekzeichen, Exlibris. Stuttgart 1901. S 5 přílohami a asi 260 reprodukcemi. Str. XVIII., 610. (Antikvárně 15 K) I. C. 433.
- 19.* Moring, Thomas: Fifty Book-Plates, engraved on Copper. London 1900 (Antikvárně 21,20 K)

20.* Moring, Thomas: One hundred Book-Plates, engraved on wood. London 1900 (Antikvárně 12,72 K)

21.* Otto, G.: 20 Bücherzeichen. Berlin 1894. (Antikvárně 4,80 K)

22.* Preetorius, Emil: Das Exlibris-Werk. Darmstadt, H. Hohman 1909. 25 listů. Vyšlo 250 výtisků. (18 K)

23.* Preissig, Vojtěch: Exlibris. Praha 1910. 15 listů. (2,50 K.)

24.* Rheude, Lor. M.: Zweiunddreissig Exlibris. Zürich. Bürkli 1902. Vyšlo 300 výtisků. (5 K)

25.* Riguer, A. de: Exlibris. Leipzig, Hiersemann 1903. (24 K)

26.* Sattler, J.: Deutsche Kleinkunst in 42 Bücherzeichen. Berlin 1894. V mapě. (Antikvárně 48 K)

27.* Soders, Alfred: Exlibris. Frankfurt a. M. C. Fr. Schulz, 1907. 15 leptů. Vyšlo 200 výtisků. (30 K)

28. Studio, The, Winter Number 1898–99: Modern Book-Plates. I. C. 312.

29.* Ubbelohde, Otto: Exlibris. Frankfurt a. M. C. Fr. Schulz, 1907. 7 leptů a 18 zinkografií Vyšlo 200 výtisků. (30 K)

30. Warnecke, F.: Die deutschen Bücherzeichen - Exlibris - von ihrem Ursprunge bis zur Gegenwart. Berlin 1890. 26 příloh a četné ilustrace. (Antikvárně 36 K)

31. Warnecke, F.: Bücherzeichen des XV. und XVI. Jahrhunderts. Berlin 1894. 5 sešitů se 100 světlotiskovými přílohami. (Antikv. 33,60 K) I. D. 451.

32.* Wenig, Bernhard: Exlibris. Berlin, Fischer a Franke 1902. 59 listů. Vyšlo 500 výtisků.

33.* Wilm, Hubert: Exlibris. Frankfurt a. M. C. F. Schulz 1907. 30 listů (2 litografie). Vyšlo 200 výtisků. (30 K)

34. Vinycomb, J.: On the processes for the production of exlibris. London 1894. S mnoha reprodukcemi. (4,80 K)

35. Vorsterman van Oyen, A. A.: Les dessinateurs néerlandais d'exlibris. Rijswijk lez La Haye 1908. (25 K)

36. Zur Westen, W. v.: Exlibris. Velhagen a Klasing 1901. Se 6 přílohami a 164 ilustracemi. Stran 103. (6 K) I. C. 483.

Str. 320: *Edmond de Goncourt* (1822–1896), francouzský spisovatel. Většinu svých děl vytvořil se svým bratrem Julesem; str. 321: *Seidlitz* – Waldemar von S. (1850–1922), německý historik umění. Kromě četných jiných děl z dějin výtvarného umění vydal r. 1897 *Dějiny japonského barevného dřevorytu*; *Ogata Korin* (1640–1716), zakladatel malířské školy, proslavené hlavně pracemi lakovými a kovoryteckými, je jedno z jmen japonských umělců, s kterým se u Neumanna setkáváme častěji. Básníka okouzloval tento rokokový malíř zejména proto, že v jeho tvorbě nacházel bohatý obraz tehdejšího života, že se v ní odrážely názory i životní požadavky současného japonského světa. Tento malíř Neumanna inspiroval k básni *Ogata Korin*, otištěné ve *Večerech*,

č. 8 (24. února 1912), str. 57–58, B II, str. 329; str. 323: *Dürer* – Albrecht D. (1471–1528), významný německý grafik, malíř a ilustrátor. V malbě se zabýval především portréty a oltárními obrazy; str. 325: *V některém příštím sešitu* – pokračování nebylo otištěno.

Str. 325 *Dvě japonské spisovatelky*. Lidové noviny 18, č. 244 (6. září), str. 1–2. Podepsáno -n. – *Dr. Florenz* – Karl F. (nar. 1865), německý japonolog, čestný profesor císařské university v Tokiu, známý svými díly *Théâtre japonais* a *Japanische Drame*; str. 327: *deník Baškircevové* – Marie B. (1860–1884), ruská malířka. Tvořila obrázky z pařížského pouličního života. *Journal de M. B.*, který dlouho vzbuzoval mimořádnou pozornost umělců, vyšel posmrtně r. 1887, česky v překladu Marie Gebauerové r. 1907.

Str. 328 *Zeyer a parafráze*. Lidové noviny 18, č. 251 (13. září), str. 2. Podepsáno -n. – *článek dr. Karla Vrátného* – srv. Dr. Karel Vrátný: *Zeyerova kronika V soumraku bohů a ságy islandské*, *Meditace* 1, č. 1 (květen 1908), str. 20–32.

Str. 329 *Český satirický list*. Lidové noviny 18, č. 295 (27. října), str. 2–3. Podepsáno -n. – *Simplicissimus* – viz vysv. ke str. 292.

Str. 329 *Symbolisté*. Lidové noviny 18, č. 311 (12. listopadu), str. 2–3. Podepsáno -n. – Str. 330: *Karel Štroff* (1881–1929), malíř, ilustrátor a karikaturista. R. 1899 získal 1. cenu v soutěži Nového kultu na exlibris. V době, kdy byl psán tento článek, ilustroval *Kopřivy*, *Humoristické listy*, *Lustige Blätter* aj.; *Simplicissima* – viz vysv. ke str. 292; *Henri de Groux* (1867–1930), belgický malíř a grafik. Známé jsou jeho portréty a napoleonské cykly. Jeho díla vynikají dramatičností a expresivností; *Odilon Redon* (1840–1916), francouzský grafik. Ze svých vizionářských snů vytvářel symbolistická díla. Dlouhou dobu zůstalo jeho dílo uzavřeno v úzkém okruhu přátel, zejména symbolistických básníků. Zabýval se hlavně rytinou a litografií, později ilustrací a malbou; *Mackintosh* – Charles Rennie M. (1868–1928), skotský architekt; *František Koblíha* (1877–1962), malíř a grafik, hlavně dřevorytec. Zabýval se také exlibris a ilustrací. Psal referáty a stati o výtvarném umění do *Moderní revue*; *Konůpkovy* – Jan K. (1883–1950), malíř a grafik. Od počátku století usiloval o obnovení umělecké knižní úpravy; str. 331: *Pacovského* – Emil P. (1879 až 1948), malíř a grafik. Inspiroval se hlavně slovenskými motivy. Byl organizátorem výstav na Slovensku a vydával časopisy *Veraikon* a *Meditace*; *Žrzavého* – Jan Z. (nar. 1890), malíř krajin, figurálních obrazů, zátiší, tvůrce scénických výprav; *Josef Váchal* – viz stať *Josef Váchal*, zde na str. 384; *Eduard Munch* (1863–1944), norský malíř a grafik, jeden z vůdců evropského moderního malířství expresionistického směru.

Str. 332 *Knihy Června...* Zádruha 2, č. 28 (19. března), str. 5. Nepodepsáno. — *Knihy Června* — viz vysv. ke str. 255; *Volná láska* — viz vysv. ke str. 255; *Knihy mládí a vzdoru* — vyšla až r. 1920 v nakladatelství F. Borového; *Knihy intimní lyriky* — pod tímto názvem nevyšla. Patrně se jednalo o básně zařazené do sbírky Horký van a jiné básně, která vyšla r. 1918 v nakladatelství Ludvíka Bradáče; *Knihy lesů, vod a strání* — vyšla až r. 1914 nákladem SVU Mánes.

1911

Str. 335 *Exlibris*. Lidové noviny 19, č. 12 (12. ledna), str. 1–2. Podepsáno -n. — Str. 336: *dle článku pana Živného* — srv. L. Živný: *Exlibris*, Český bibliofil 1, č. 1 (červenec 1910), str. 13–17; str. 338: *pokusy Karla Hlaváčka* — torzo kreslířského díla Hlaváčkova je spjato se snahami okruhu Moderní revue. Čtyři Hlaváčkova exlibris tvoří přílohy k 2. číslu 1. roč. Moderní revue a jsou určena J. Karáskovi, K. Kaminskému, H. Kosterkovi a A. Procházkovi; *exlibris pana Jiřího Karáska* — středem Karáskova exlibris je kostra s nápisem „...ich komme aus anderen Zeiten und hoffe in and're zu gehen...“ (přicházím z jiných dob a doufám, že dojdu do jiných).

Str. 339 *Umělci a společnost*. Lidové noviny 19, č. 131 (13. května), str. 1–2, č. 138 (20. května), str. 1–2 a č. 143 (25. května), str. 1–2. Studie vyšla znovu v Červnu 2, č. 8 (24. dubna 1911), str. 70–72 a č. 9 (1. května 1911), str. 82–85; v přepracované podobě v Rudém právu 2, č. 195 (21. srpna 1921), str. 3, č. 201 (28. srpna 1921), str. 2–4, č. 207 (4. září 1921), str. 2. a č. 213 (11. září 1921), str. 3, v příloze Dělnická besídka.

Str. 355 *Jan Neruda*. Lidové noviny 19, č. 189 (11. července), str. 1–2 a č. 191 (13. července), str. 1–2. — Původně přednáška na paměť dvacetiletého výročí Nerudovy smrti, kterou Neumann přednesl v brněnském Besedním domě 28. června 1911. — *největšího českého deníku* — Národní listy, kde Neruda pracoval od r. 1862 až do své smrti. Tiskl tam také své fejetony a literární a divadelní kritiky; *zbohatlému jednotlivci* — v lednu 1910 koupil Národní listy Karel Kramář. Viz též Neumannův článek *Écrasez l'infâme* — ale kterou?, zde na str. 413; *Čecha pro jeho Slávii...* *Václava z Michalovic* — básnické knihy z let 1884 a 1882; *Hřbitovní kvítí* — sbírka z r. 1857; *bludná pouť Heinova pomníčku* — r. 1856 byl projednáván spor, kdo má právo postavit pomník na hrobě Heinově na Montmartru. Pomník byl pak postaven až r. 1901. R. 1897 při stém výročí Heinova narození zmařili radní města Düsseldorfu postavení pomníku v Heinově rodišti. R. 1906 zahájili socialisté sbírky na postavení pomníku v Hamburku, ale nezískali povolení ke stavbě. Nerudovi byla Heinova básnická tvorba velmi blízká a manifestačně se hlásil k odkazu tohoto básníka; str.

356: *Balady a romance* — vyšly r. 1883; str. 358: *v Knihách veršů* — z r. 1867; *v Prostých motivech* — sbírka z r. 1883; *v Kosmických písních* — vyšly r. 1878; str. 359: *podotýká Arne Novák* — v monografii Jan Neruda, Praha 1910, str. 41; str. 361: *Římské elegie* — cestopisné črty z r. 1870, zařazené do knihy *Obrazy z ciziny (1872)*; *s Římem Macharovým* — kniha Macharových cestopisných fejetonů z let 1906–1907; *Malostranských povídek* — vyšly r. 1878; str. 362: *Béranger* — Pierre Jean B. (1780 až 1857), francouzský básník, proslulý hlavně písněmi milostnými, satirickými a politickými. Neruda měl k jeho tvorbě velice blízko a čerpal z jeho tradice; *Žpěvů pátečních* — posmrtná sbírka z r. 1896.

Str. 365 *Moderní česká grafika*. Lidové noviny 19, č. 309 (8. listopadu), str. 2–3, rubrika Umění, divadlo, literatura. Podepsáno *N.* — Str. 367: *grafickou edicí* — Preissigova Česká grafika začla vycházet v r. 1908; *příručkou o technice* — jde o knihu Barevný lept a barevná rytina, Praha 1909; *u Pelcla* — Josef P. (1861–1916), známý český nakladatel, vydavatel revue *Rozhledy* a sbírek moderní literatury. Uvedl k nám mnoho světových spisovatelů a měl velké zásluhy o propagaci moderních směrů v české literatuře a kritice; *z Typografie* — viz vysv. ke str. 234.

Str. 369 *Francie a Německo*. Lidové noviny 19, č. 323 (22. listopadu), str. 1. Podepsáno *N.* — „*Pryč od Říma*“ — západoevropské hnutí na počátku století, které usilovalo o odluku církve od státu.

Str. 373 *Brno a kultura*. Lidové noviny 19, č. 333 (2. prosince), str. 1–2. Podepsáno *N.* — Str. 377: *Slavíček se zabil* — viz stať Antonín Slavíček, zde na str. 268; str. 378: *stavba uměleckého výstavního pavilónu* — viz stať Umělecký pavilón v Brně, zde na str. 454.

Str. 379 *Literární mosty*. Lidové noviny 19, č. 347 (16. prosince), str. 1–2. Podepsáno *N.* — *Mládence* — viz vysv. ke str. 64; str. 381: *Ellen Key* (1849–1926), švédská spisovatelka, průkopnice sociálního pokroku, zvláště ženského hnutí a dětské výchovy; *Hermann Bang* (1858 až 1912), dánský básník. Jeho dílo se vyznačuje rezignovaným, melancholickým tónem. Při přednáškovém tourné po Americe se zastřelil.

Str. 384 *Josef Váchal*. Lidové noviny 19, č. 358 (30. prosince), str. 1–2. Podepsáno *N.* — J. V. (nar. 1884), grafik a spisovatel. Tvořil hlavně dřevoryty, které sám vydával v bibliofilské úpravě. Neumann k němu měl velmi přátelský vztah. — *před rokem* — viz stať Symbolisté, zde na str. 329; *Hanuš Schwaiger* (1854–1912), malíř, profesor Akademie v Praze. Ilustroval především pohádkové knihy a vytvářel realistické figurky ve staroněmeckém a holandském stylu; str. 385: *Veraikon* — grafický měsíčník, který sledoval vrcholné projevy reprodukčního českého umění. Vycházel v redakci Ant. Dolenského; str. 386: *Po nás ať přijde potopa* — kniha vyšla r. 1901; str. 387: *Putování malého*

elfa — báseň z r. 1912; str. 389: *vysvětlil... pan Dyrnyk* — viz vysv. ke str. 367.

Str. 391 *Česká lyra čili lyrický zvěřinec*. Lidové noviny 19, č. 82 (23. března), str. 1–2. Podepsáno *N.* — *F. S. Procházky* — František Serafinský P. (1861–1939), redaktor *Zvonu*, básník meditativních a politických veršů, napodobitel lidové písně. V antologii *Česká lyra* z r. 1911 vyložil prakticky své hodnocení české lyriky, kterou pravidelně kriticky komentoval ve *Zvonu*; *antologii Máje* — vyšla r. 1907. Viz Neumannův článek *Nová česká poezie*, *Pozor* 14, č. 235 (3. prosince), str. 1–2 a č. 236 (4. prosince), str. 1–2, *Sp II*, str. 535; *útoky na „mladé“* — Neumann má na mysli Procházkovy epigramy, které vycházely v první polovině prvního desetiletí anonymně ve *Zvonu*. Knižně vyšly r. 1906 rovněž anonymně ve sbírce *Semenec*. Šalda ve své kritice *S. F. Procházka: Semenec - satira nebo hrubost?* ve *Volných směrech* 11, str. 37–41 (Kritické projevy 6), autora odhalil; str. 392: *předmluvou ke své antologii* — v předmluvě k *České lyře*, která má datum prosince 1910, píše Procházka mj.: „...čtenář stopuje například sklonkem let devadesátých povlovný úpadek lyriky písňové ve vlastním smyslu slova a reflexivní..., ale zato mohutný vzrůst poezie sociální a sociálně národní... Také básnická forma se zjednodušuje... Poezie vystupuje z královských zahrad aristokratického umění a stává se složkou života.“; str. 393: *Unie* — *Česká lyra* vyšla nákladem české grafické akciové společnosti *Unie*; *ze Zvonu a Máje* — *Zvon* a *Máj* byly populárně literární týdeníky konzervativního charakteru. *Zvon* vycházel od r. 1899 v redakci M. A. Šimáčky, později *F. S. Procházky*, *Máj* v l. 1891 až 1914 v redakci *Frant. Heritesa*; *šansóny Kvapilovy* — Neumann má na mysli *Kvapilovu* báseň, „*Čuně, časová báseň o čuňatech*“, kterou pod značkou *Olaf* otiskl ve *Švandovi dudákovi* 15, č. 6 (červen 1896), str. 235. Podrobně viz stať *Český spisovatel*, *Anarchistická revue* 1, č. 3 (říjen 1905), str. 62–65, *Sp II*, str. 184; str. 394: *vytýkali jsme staré antologii* — viz vysv. ke str. 391.

Str. 395 *Zajímavá anketa*. Lidové noviny 19, č. 98 (9. dubna), str. 1–2. Podepsáno *-n.* — Str. 397: *pátera Kolíska* — míněn patrně *Leopold K.* (1859–1906), farář v Blansku, církevní spisovatel.

Str. 397 *Géša*. Lidové noviny 19, č. 104 (15. dubna), str. 1–2. Podepsáno *-n.* — *V Zeleném domě* — v nevěstinci; *Jošiwara* — jedská čtvrť čajoven a nevěstinců; *sámizeny* — starý japonský hudební nástroj, jakási třístrunná kytara; str. 398: *Lafcadio Hearn* (1850–1904), anglický spisovatel. Oženil se s Japonkou a žil v Tokiu jako profesor anglické literatury. Napsal několik spisů o Japonsku; *oiran* či *žoro* — první kurtizána, druhá nevěstka; str. 399: *ó Fryné* — proslulá hetéra, kterou z lásky hájil před aténským soudem proti žalobě z neznabožství řečník *Hypereidés* (zemřel r. 322 př.n.l.). Když viděl, že ani jeho obhajoba, ani

prosby obviněné na soud nepůsobí, odhalil její hruď, a nato soudci, podmanění krásou obviněné, zprostil ji žaloby; str. 400: *Dr. Stratz* — Rudolf S. (1864—1936), německý spisovatel, autor hojně čtených zábavných románů.

Str. 400 *Pan doktor Kramář*. Lidové noviny 19, č. 162 (14. června), str. 2—3). — *hrabě Šternberk* — Vojtěch Š. (1868—1930) byl zvolen na počátku roku 1904 v doplňovacích volbách na Královéhradecku do říšské rady. Jeho činnost v parlamentu měla hlavně provokační ráz. Srv. Neumannovy články *Ještě volba hraběte Šternberka*, *Nový kult* 7, č. 1 (15. dubna 1904), str. 1—2, a *Parlamentární politika*, *Anarchistická revue* 1, č. 1 (nedatováno), str. 21—24, *Sp II*, str. 118 a 197; str. 401: *páteru Šrámkovi* — Jan Š. (nar. 1870), vůdce strany lidové na Moravě, zemský a říšský poslanec; *Ohmann* — Friedrich O. (1858—1927), německý architekt v Praze a ve Vídni. Byl ctitelem pražského baroka. Z jeho secesních prací v Praze je nejznámější kromě Kramářovy vily Plodinová burza, dům nakladatele Štorcha aj. Pracoval nejednotným stylem, kolísal od gotiky k secesi. O baroku napsal historický spis; str. 402: *ve 2. čísle... Stylu* — srv. B. H.: *Bašta XIX...*, *Styl* 3, č. 2 (nedatováno), str. 53. Autor tvrdí mj., že 19. bašta je nejkrásnější nezastavěné místo v Praze a že je škoda, přešlo-li do soukromých rukou. Špatná volba architekta se může stát neodčinitelnou chybou. Autor navrhuje, aby byla vypsána soutěž. Styl se k otázce vrátil ještě jednou redakční poznámkou *Bašta devatenáctá* v č. 4—5 na str. 122—123, kde autor ještě jednou varuje před nezodpovědností a neinformovanými osobními zálibami při zástavbě místa, důležitého pro vzhled Prahy; *hanavským pavilónem* — restaurační pavilón obce pražské, ulitý v hořovických slévárnách podle návrhu Z. E. Fialy pro jubilejní výstavu r. 1891.

Str. 404 *Bibliofilské poznámky*. Lidové noviny 19, č. 168 (20. června), str. 1—2. Podepsáno -n. — *vydání původního* — vyšlo r. 1903 pod názvem *Slezské číslo*; *Spolku bibliofilů* — viz vysv. ke str. 233; str. 405: *Časopis bibliofilů* — míněn Český bibliofil, který Spolek vydával od r. 1910; *Elzevierové* — proslavená rodina tiskařů a knihkupců v Antverpách a Leydenu. Zakladatel firmy Loud E. (1540—1617) byl také vazačem knih. Rodina vymřela r. 1719; *Plantin* — Christophe P. (1520—1589), francouzský knihtiskař. Jeho tiskárna v Antverpách byla v provozu do r. 1876, dnes je v ní zřízeno muzeum; *Morris* — William M. (1834 až 1896), anglický malíř, básník a sociální reformátor. Chtěl, aby se umění stalo součástí každodenního života všech lidí. Založil družstvo na výrobu uměleckého nábytku, skla, vydával knihy ve skvělé úpravě a vazbě. Neumann se tomuto umělci věnoval ve zvláštním článku *William Morris, Kalendář revolucionářů na rok 1903*, str. 47, *Sp I*, str. 449; *Štáflova Salome* — Otakar Š. (1884—1945), český malíř a grafik, autor četných uměleckých plakátů, dřevorytů a knižních vazeb;

str. 406: *Fr. Táborský* (1885–1960), básník a překladatel z ruštiny, zanícený bibliofil; *Vašíček Nejlů* — viz vysv. ke str. 180; str. 407: *Nová edice* — viz vysv. ke str. 277.

Str. 407 *Motiv nacionální*. Lidové noviny 19, č. 176 (28. června), str. 1–2. — *proti baroknímu nápadu Kramářovu* — viz stať Pan doktor Kramář, zde na str. 400, a vysv. ke str. 402; str. 409: *s ... pražskou reprezentační hospodou* — míněn Reprezentační dům.

Str. 409 *Nové hřbitovy anebo — žádné hřbitovy*. Lidové noviny 19, č. 208 (30. července), str. 1–2. Podepsáno *-n.* — *Poslední číslo Stylu* — jde o Styl 3, č. 3 (nedatováno), str. 125–148; *článek Karla Schefflera* — v čísle na str. 125–134 pod názvem *Náhrobní pomníky; přednáška ... G. Högga* — přednáška o všeobecné výstavbě měst, kterou přednesl Högge v Berlíně 8. června 1910, je v citovaném čísle Stylu otištěna na str. 134–148; *Volné směry* — viz vysv. ke str. 57.

Str. 413 *Écrasez l'infâme — ale kterou?* Lidové noviny 19, č. 210 (1. srpna), str. 1–2. — *Écrasez l'infâme* — Rozdrťte tu ohavnou (pověru), slova Voltairova, kterými končil své dopisy. Myslel tím římskou církev; *Chalupný napsal* — srv. E. Chalupný: Prodej Národních listů, Přehled 9, č. 44–45 (28. července), str. 679–681. Autor se tam zabývá štvanicí proti Kramářovi, který koupil v lednu 1910 Národní listy. Píše, že koupě byla nutná, jinak že by list po smrti svých zakladatelů ztratil význam. Obrací se proti názorům propagovaným v Lidových novinách a hájí čest redaktorů Národních listů. Kromě toho byl prý prodej soukromým podnikem dědiců Julia Grégra a česká veřejnost tím získala reprezentační žurnál, který může být chloubou národa; *Přihlásil jsem se již jednou* — viz článek Pan doktor Kramář, zde na str. 400; str. 414: *podpisy ... na reorganizačním manifestu* — strana mladočeská, jejímž vůdcem Kramář byl, se reorganizovala r. 1907; *Körner a Rašín* — Edvard K. (1863–1933), český právník, autor návrhu na volební opravu z r. 1908, od r. 1907 zemský poslanec, od r. 1911 říšský poslanec za stranu svobodomyšlnou. Od r. 1905 prezident advok. komory. Alois R. (1867–1923), v mládí odsouzen v procesu s Omladinou. Později stál v čele buržoazních státoprávních radikálů a působil v popředí mladočeské strany; *Hevera* — Josef Stanislav H. (1877–1941), novinář, působil původně ve Venkovu, Dni aj., později v Národních listech; str. 415: *v Mariánské ulici* — bylo zde sídlo redakce Národních listů.

Str. 416 *Franz von Bayros*. Lidové noviny 19, č. 212 (3. srpna), str. 1, rubrika Zapisník. Celá rubrika podepsána *-n.* — *Insel-Verlag* — viz vysv. ke str. 232; *Rowlandson* — Thomas R. (1756–1827), anglický kreslíř a mědirytec; *Somov* — Konstantin Andrejevič S. (1869–1909), ruský malíř, představitel skupiny Mir umění; *Geiger* — Willi G.

(nar. 1878), německý malíř a grafik, profesor malířské akademie v Lipsku. Vytvořil Rytiny z býčích zápasů (1910), později ilustroval Dostojevského, Tolstého a Kleista.

Str. 416 *O knižní vazbě*. Lidové noviny 19, č. 226 (17. srpna), str. 1–2, rubrika Zapisník. Podepsáno -n. — Str. 416: *Salónní bibliotéku* — vydával ji nakladatel J. Otto v l. 1876–1912. Vyšla v ní většina děl Jaroslava Vrchlického; str. 417: *mistra Olivy* — Viktor O. (1861 až 1928), malíř a ilustrátor, redaktor Zlaté Prahy, tvůrce exlibris a knižních úprav; *Ludvík Bradáč* — srv. referát L. Bradáč: Úprava vazeb knižních, zde na str. 449.

Str. 417 *Němci*. Lidové noviny 19, č. 238 (29. srpna), str. 2, rubrika Zapisník. Podepsáno -n. — Str. 418: *Villiers de l'Isle Adam* — Philippe Auguste Mathias de l'I. A. (1838–1899), francouzský spisovatel, autor několika dramát, fantastických povídek a románů, které jsou satirami na měšťáky; *Herostrátek* — Herostratos byl Efesan, který v noci na 21. července 365 př.n.l. zapálil Artemidin chrám, aby tímto neobyčejným činem zachoval své jméno pro věčnost.

Str. 418 *Šaraku*. Lidové noviny 19, č. 239 (30. srpna), str. 1–2. Podepsáno S. K. N.

Str. 422 „*Člověče, vy se holíte!*“ Lidové noviny 19, č. 241 (1. září), str. 2, rubrika Zapisník. Podepsáno -n. — Str. 423: *Arnošt Kraus* — (1859–1943), známý germanista. Zabýval se vztahy českého a německého písemnictví a informoval o českém literárním životě cizinu. Byl redaktorem časopisu *Čechische Revue*; *Alois Jirásek* — učil na jmenovaném gymnasiu v l. 1888–1909.

Str. 423 *Plagiáty*. Lidové noviny 19, č. 243 (3. září), str. 1–2. Podepsáno -n.

Str. 427 *Centrální komise pro ochranu památek*. Lidové noviny 19, č. 243 (3. září), str. 3. Podepsáno -n.

Str. 428 *K otázce zjednodušení pravopisu*. Lidové noviny 19, č. 248 (8. září), str. 1, rubrika Zapisník. Podepsáno -n. — *Prof. Váša* — Pavel V. (1874–1954), literární historik a filolog; *Gustav Winter v Přehledu* — srv. Gustav Winter: Jazyk a žurnál, *Přehled* 9, č. 48 (25. srpna), str. 835–838. Autor píše, že boj proti zkaženému novinářskému jazyku je jev celosvětový. U nás je problém o to složitější, že jsme pod přímým vlivem němčiny. Přesto považuje snahy brusičů mnohdy za přehnané; str. 429: *návrhy Joklovy* — Ferdinand Jokl (1861–1905), profesor v Brně. Propagoval zjednodušení pravopisu a jednotný slovanský jazyk. Uveřejnil v časopise *Naše Morava* řadu článků, jež potom vyšly souhrnně s názvem *Zjednodušený pravopis r. 1898*.

Str. 430 *Charles Baudelaire, dandy a – demokrat*. Lidové noviny 19, č. 259 (19. září), str. 1–2, rubrika Zápiskník. Podepsáno -n.

Str. 430 *Kus staré Vídne*. Lidové noviny 19, č. 259 (19. září), str. 2, rubrika Zápiskník. Podepsáno -n. — Str. 431: *travestie Aeneidy* — Alois Blumauer (1755–1798), vídeňský básník, jezuita a dvorní cenzor, později knihkupec, napsal kdysi velmi oblíbenou *Abenteur des frommen Helden Aeneas* s posměšnými výpady proti nepřítelům osvícenství; *Heinrich Kley* (1863–1945), německý malíř a rytec.

Str. 431 *Sociální román*. Lidové noviny 19, č. 263 (23. září), str. 1–2, č. 271 (1. října), str. 1–2, č. 280 (10. října), str. 1–2, č. 284 (14. října), str. 1–3, a č. 291 (21. října), str. 1–2. Podepsáno *S. K. N.* — Tato stať je kritikou a rozbořem románu Alexandra Ulara *Vojna s trpaslíky*, který vycházel v Lidových novinách od 23. března do 20. října 1911. — Str. 438: *Kropotkinovy Paměti* — srv. Neumannovu glosu *Syn staré šlechtické rodiny*, *Moravský kraj* 11, č. 137 (4. prosince 1906), str. 3, Sp II, str. 391; *pana Wölflinga* — Leopold Ferdinand W. (nar. 1868), rakouský arcivévoda, který se r. 1902 zřekl svých práv a usadil se v Ženevě; *Toselliová* — Luisa Antoinetta Maria (nar. 1870), dcera velkovévody Toskánského, se r. 1891 provdala za korunního prince, později saského krále Bedřicha Augusta. Její manželství bylo r. 1903 rozvedeno pro nevěru. Její dcera, narozená brzy potom, byla však uznána za manželské dítě královo. R. 1907 se Luisa znovu provdala za florentského pianistu Enrica Toselliho; str. :*ante portas* — Hannibal ante portas, římské rčení, pocházející z druhé války punské v l. 218–201 př.n.l., kdy vojevůdce Hannibal stál před branami Říma; str. 442: *Alfréd Naquet* (1834–1916), francouzský chemik a politik, účastník Komuny. Byl poslancem za nejkrajnější levici a od začátku století byl činný v socialistickém hnutí. Dílo, v němž se zabýval mj. kritikou anarchismu, *Socialism kolektivistický a socialism volný*, vyšlo r. 1870; *Briand* — Aristide B. (1862–1932), francouzský státník, socialistický poslanec, od r. 1905 ministr kultury, později předseda vlády. Provedl odstavku církve od státu; str. 445: *Bebel* — Ferdinand August B. (1840–1913), vůdce německých sociálních demokratů, nepřítel anarchismu a revizionismu; *Lassalle* — Ferdinand L. (1825–1864), jeden ze zakladatelů a předních vůdců sociálně demokratické strany Německa. V některých svých názorech se lišil od marxismu. Byl skvělým publicistou a agitátorem a měl velký vliv na české dělnické hnutí; *ve staré internacionále* — I. internacionála byla založena r. 1864; str. 446: *dnešní... internacionály* — II. internacionála byla založena r. 1889.

Str. 447 *Viktor Dyk: Giuseppe Moro*. *Moravskoslezská revue* 8, č. 1 (říjen), str. 53–54, rubrika Literatura a umění. Podepsáno -n. — *Milá sedmi loupežníků* — tato romantická balada o milostném a přírodním kouzlu vyšla r. 1906; str. 448: *autor Marností* — sbírka vyšla r. 1900; *Ehmckeova*

antikva — Fritz Hellmuth E. (nar. 1878), německý grafik. Hlavním oborem jeho činnosti je knižní výzdoba a návrhy dekorativních předmětů. Působil také jako stavitel a spisovatel.

Str. 448 *Slezské písně*. Moravskoslezská revue 8, č. 1 (říjen), str. 54, rubrika Literatura a umění. Podepsáno -n. — Srv. článek Bibliofilské novinky, zde na str. 315. — *Písně otrocka* — tato Čechova sbírka vyšla r. 1895; *Řekl jsem již jinde* — viz článek Bibliofilské poznámky, zde na str. 404; *Spolek českých bibliofilů* — viz vysv. ke str. 233; *v Novině věnoval* — srv. článek V. Martínka Petr Bezruč: In margine nového vydání Slezských písní. Novina 4, č. 20 (nedatováno), str. 629–633. Autor tam rekapituluje historii vzniku Slezských písní a dále se věnuje především edičním zásadám nového vydání.

Str. 449 *Ludvík Bradáč: Úprava vazeb knižních*. Moravskoslezská revue 8, č. 1 (říjen), str. 54–55, rubrika Literatura a umění. Podepsáno -n. — *Sammlung Lanna* — proslulá sbírka stavebního podnikatele Vojtěcha Lanny (1836–1909) byla po jeho smrti pro nedostatek finančních prostředků rozprodána v aukci do ciziny. Pražské Umělecko-průmyslové museum zachránilo pouze soubor českého skla; str. 450: *spisku Dyrnkova* — viz vysv. ke str. 367.

Str. 450 *František Kobliha: Mstivá kantiléna*. Moravskoslezská revue 8, č. 1 (říjen), str. 55–56, rubrika Literatura a umění. Podepsáno -n.

Str. 450 *Češi v Římě*. Moravskoslezská revue 8, č. 1 (říjen), str. 57–58, rubrika Literatura a umění. Podepsáno -n.

Str. 451 *L'amour à l'Allemande*. Lidové noviny 19, č. 294 (24. října), str. 1, rubrika Zápisník. Podepsáno -n. — *Hardenovi* — Maxmilian Harden (1861–1927), vl. jm. Isidor Witkovski, německý spisovatel a publicista, redaktor týdeníku Zukunft. Vystupoval proti politice Viléma II. a proti zlořádům ve vysoké společnosti. R. 1908 proslul odhalením homosexuálních afér vojenských a vládních prominentů a byl odsouzen k šestiměsíčnímu vězení, při obnovení procesu byl však osvobozen; str. 452: *v kabaretu Aristida Bruanta* — A. B. (1851 až 1925), francouzský skladatel satirických a ironických písniček.

Str. 452 *Umělecký měsíčník*. Lidové noviny 19, č. 299 (29. října), str. 2–3, rubrika Umění, divadlo a literatura. Podepsáno N. — Umělecký měsíčník, časopis Skupiny výtvarných umělců, vycházel v l. 1911–1913. Redigoval jej až do roztržky ve Skupině (prvních šest čísel) Josef Čapek, potom Pavel Janák. Z literátů se práce v časopise účastnil Karel Čapek, Otokar Fischer a František Langer. Skupina výtvarných umělců vznikla v r. 1911. Založili ji někdejší členové Osmy a výtvarníci jim blízcí, kteří v únoru 1911 vystoupili z Mánesa

(Filla, V. Beneš, Kubišta, J. Čapek, Špála, Šíma, sochař Gutfreund, architekti Hofman, Chochol, Janák, Gočár, teoretici Matějček a Kramář). V r. 1912 však nastala ve Skupině roztržka. Jedna část výtvarníků tvrdila, že východisko moderního malířství je styl Picassův a Braqueův, druhá část měla širší a volnější koncepci. Její zastánci — Čapek, Špála, Kubišta, Hofman aj. vystoupili ze Skupiny a vrátili se do Mánesa. Od podzímku 1912 se J. Čapek s A. Matějčkem stávají redaktory Volných směrů a snaží se přes odpor konzervativní většiny Mánesa orientovat je k moderním směrům; str. 453: *Volné směry* — viz vysv. ke str. 57.

Str. 454 *Umělecký pavilón v Brně*. Lidové noviny 19, č. 302 (1. listopadu), str. 2, rubrika Umění, divadlo a literatura. Podepsáno N. — *Výstavu Brandlovu* — byla otevřena v Rudolfinu v září a říjnu 1911. Pořádala ji Krasoumná jednota pro Čechy a Kroužek přátel staršího umění malířského; *po výstavě Navrátilově a Škrétově* — první se konala v únoru a březnu 1909, druhá v září 1910 v Praze. Obě péčí Krasoumné jednoty a Kroužku přátel staršího umění malířského.

Str. 456 *Špicl*. Lidové noviny 19, č. 319 (18. listopadu), str. 1–2. Podepsáno N. Článek byl znovu otištěn v Červnu 3, č. 51 (17. března 1921), str. 608–610. — *Heřman Bahr* (1863–1934), německý spisovatel, kritik a esejista, jeden z předních členů vídeňské moderny. Sympatizoval s českými požadavky ve Vídni; str. 457: *Samostatnost dala interviewovat* — srv. Nulla: Interview s dvorním radou panem K. Křikavou, ředitelem policie pražské, *Samostatnost* 1, č. 230 (5. listopadu), str. 4–5. Rozhovor se týkal hlavně organizace pražské policie, jejích vad a reforem, posledních nevypátraných zločinů v Praze, detektivní služby, konfidentů a agentů provokatérů; str. 458: *Charles Albert*, francouzský novelista, velmi populární v našem anarchistickém hnutí. V r. 1904 vyšla v překladu Ladislava Knotka brožura *Vlast, válka a kasárna*, v r. 1910 v překladu Neumannově *Volná láska*; *Octave Mirbeau* (1848–1917), francouzský spisovatel a dramatik, známý u nás zejména hrou *Špatní pastýři* (1897); *Lucien Descaves* (1861–1949), francouzský spisovatel a dramatik naturalista; *Steinlen* — Théophile Alexandre S. (1859–1923), francouzský malíř a grafik, výtvarný kronikář Montmarturu. Kreslil hlavně karikatury a obnovil figurální plakát.

Str. 458 *Vysvětlení*. Lidové noviny 19, č. 351 (20. prosince), str. 3–4. — Lidové noviny 19, č. 340 (9. prosince), str. 3, přinesly v rubrice Umění, divadlo a literatura oznámení o rozdělení moravské zemské dotace na rok 1910. Porotci Viktor Dyk, Josef Holý a dr. Miloslav Hýsek navrhli zemskému sněmu, který dotaci rozděloval, na první cenu (1000 K) Jana Herbena za knihu *Do třetího a čtvrtého pokolení*, na druhou cenu (800 K) St. K. Neumanna za rukopisnou sbírku veršů *Knihy lesů vod a strání* a na třetí cenu (500 K) M. Jahna za povídku

Kosatce. Moravský básník Adolf Veselý na tento návrh reagoval otevřeným dopisem Pane Neumann..., otištěným v Moravské orlici 49, č. 281 (11. prosince), str. 1–2, ve kterém vytýká Neumannovi, že cenu dostal neprávem, protože není Moravanem „rodem ani duchem“ a že nemá dobrý charakter, přijímá-li jako anarchista peníze od společnosti, kterou potírá. Dopis obsahuje řadu invektiv proti Neumannově tvorbě a názorům a končí: „...designuji Vás jako lidskou mrtvolu... Zvedám Vaši hlavu. Mám arciť rukavičky a můj pohled na ni je pohledem aristokrata.“ Viktor Dyk polemizoval s Veselým ve fejetonu Ošklivý den, Lidové noviny 19, č. 346 (15. prosince), str. 2–3, kde mj. píše: „Byla jeho povinnost dokázat, že se stala křivda, že kniha lepší odstrčena pro horší; ale kniha Neumannova, bohudík, nemusí se báti analýz Adolfa Veselého... Nevím, co se přihodilo mezi Neumannem a Veselým; je mi to lhostejno. Ale budí odpor u mne ne jako u člena jury, o nadaci rozhodovavší..., ale jako spisovatele. Uráží mne, smí-li Adolf Veselý, který neprokázal svou dosavadní činností nikterak, že by jeho superiorní tón byl odůvodněn, o básníku, o jednom z mála *opravdových* našich básníků, psát jako o *literárním bankrotáři!*“ Neumann odpověděl pouze svým Vysvětlením. Kromě toho v dopise Dykovi píše: „V té věci Veselého: je to odchovanec Moderní revue z poslední doby, a já mu tu trochu překážím... Je to pozér na druhou a já se mu vždy vyhýbal. Některé pitomosti nadělaly ženské, ale celkem bylo to od něho tak sprosté, že si tím nijak nepomohl. O stylizaci Vašeho fejetonu se nejednalo, nýbrž o to, že nic, zejména zde v Brně, nemělo býti uveřejněno na mou obranu. *Poněvadž nebylo toho třeba*, rozumíte mi?“ (Srov. V. Dyk - St. K. Neumann - bratří Čapkové, Korespondence z let 1905–1918, Praha 1962, str. 30.) Adolf Veselý odpověděl ještě na Dykův fejeton v Moravské orlici 49, č. 287 (18. prosince), str. 1–2, fejetonem Operetní anarchista, ve kterém po ironické parafrázi Dykova fejetonu s ním polemizuje, opakuje své výhrady proti Neumannovi a píše: „Byl-li snad kdy viděn o jedné hodině s půlnoci, an vytrvale klepe na temná okna domku, v němž světla nebyla, nebyla to demonstrace, doprošovalť se tehdy jen odepřeného teplého útulku u svých milých... Nehází pum na hlavy svých bližních — má k dispozici snad nanejvýš kuchyňské rendlíčky... A topil-li koho, činil tak jen v umývadle, a to jen ze zájmu uměleckého, aby nabyl reálné představy Zuzany v lázních. Nejstrašnější jeho čin je, že poručí si na Velký pátek v hostinci kotletu; zato hladoví na Boží hod nebo vystačí s penězi na nepatrného slanečka.“ Dále vytýká Neumannovi žurnalistickou bezcharakternost a oportunistus. Schůze zemského výboru, kde byly návrhy na ceny schváleny, se konala 12. dubna 1912, oficiální oznámení o výsledku dostal Neumann počátkem května 1912.

Str. 459 *Ž dějin módního listu*. Lidové noviny 19, č. 354 (23. prosince), nestránkovaná příloha. Podepsáno -n.

Str. 463 *Memento*. Lidové noviny 19, č. 212 (3. srpna), str. 1, rubrika Zápiskník. Celá rubrika podepsána -n.

Str. 463 *Edgar Allan Poe*. Lidové noviny 19, č. 212 (3. srpna), str. 1–2, rubrika Zápiskník. Celá rubrika podepsána -n.

Str. 464 *Theodor Fontane, bída a žena*. Lidové noviny 19, č. 212 (3. srpna), str. 2, rubrika Zápiskník. Celá rubrika podepsána -n. — *T. F.* (1819–1898), německý spisovatel. Jeho romány čerpají látku ze současného berlínského společenského života. *Wildenbruch* — Ernst von W. (1845–1909), německý dramatik, novelista a básník; *Lilientron* — Detlev L. (vl. jm. Frederik Adolf Axel, 1844–1909), německý básník, nejvýznamnější lyrik německé Moderny.

Str. 465 *Kterak to císař prohrál*. Lidové noviny 19, č. 221 (12. srpna), str. 2, rubrika Zápiskník. Podepsáno -n. — *Lemercier* — Jean Népomucène L. (1771–1840), francouzský básník a dramatik.

Str. 465 *Johannes Schlaf o nové Evě*. Lidové noviny 19, č. 226 (17. srpna), str. 2, rubrika Zápiskník. Podepsáno -n. — J. Sch. (1862 až 1941), německý básník impresionista, dramatik a autor četných románů se společenskou a manželskou tematikou. Psal též filosofické eseje. Neumannovi byl blízký svým zájmem o moderní poezii, především o Verhaerena, o němž napsal monografii. — Str. 466: *Duseová* — Eleonora D. (1852–1924), slavná italská herečka psychologických dramát, první odhalila duši moderní ženy. Její výkony byly sugestivní, ale bez vnějších efektů. Hry pro ni psal především d'Annunzio, s nímž ji pojil milostný poměr. Největších triumfů dosáhla D. v jeho dramatu *Gioconda*. Po rozchodu s tímto básníkem založila vlastní společnost a podnikla slavné turné téměř po celém světě.

Str. 466 *Z historie slova žurnál*. Lidové noviny 19, č. 236 (27. srpna), str. 2, rubrika Zápiskník. Podepsáno -n. — Str. 467: *Jules Janin* (1804 až 1874), francouzský divadelní kritik a romanopisec. Byl čtyřicet let divadelním referentem *Journalu des débats*; *Alkibiades* (450–404 př.n.l.), aténský vojevůdce a politik, velmi ctižádostivý. Jeho politický i soukromý život byl velice bouřlivý; *Leo Berg* (1862–1908), spisovatel, stoupenec moderního hnutí v německé literatuře, autor četných literárně vědných spisů; *Otto Weininger* (1880–1903), německý filosof. Známa je jeho kniha *Pohlaví a charakter*; *Friedrich Schlegel* (1772 až 1829), německý estetik a literární historik. Byl zakladatelem německé romantické školy.

Str. 467 *Roda Roda A. G.* Lidové noviny 19, č. 270 (30. září), str. 1. Podepsáno -n. — Alexander R. R. (1872–1945), německý humorista a karikaturista. Pro tiskové útoky na generály byl r. 1907 zbaven důstojnické hodnosti.